

TURYSTYKA W WARSZAWIE

RAPORT 2016

Wstęp		2
Kluczowe dane		3
1. Warszawa – wybrane informacje społeczno-gospodarcze		4
2. Dostępność komunikacyjna		8
3. Baza noclegowa		12
4. Atrakcje turystyczne		16
5. Atrakcyjne przestrzenie miejskie		20
6. Charakterystyka ruchu turystycznego		24
7. Przemysł spotkań		28
8. Wizerunek Warszawy		32
Źródła		36

Skuteczne zarządzanie miastem to przede wszystkim tworzenie możliwości korzystania z przestrzeni miejskiej przez różne grupy jego użytkowników: nie tylko mieszkańców, ale też turystów i świat biznesu. Warszawa, jako **miasto intensywnego rozwoju i kreatywności**, z roku na rok coraz lepiej odpowiada na różnorodne potrzeby.

Jedną z nich jest niewątpliwie poszukiwanie bogatej oferty kulturalnej. W Warszawie turyści mają do dyspozycji szeroki wachlarz ciekawych wydarzeń: począwszy od kameralnych klasycznych recitali, przez spektakle teatralne i plenerowe pokazy laserowe, aż po wielotysięczne koncerty muzyki rozrywkowej. Wiele imprez, jak Koncerty Chopinowskie w Łazienkach Królewskich czy Noc Muzeów, jest darmowych, każdy ma więc szansę na kontakt z kulturą na najwyższym poziomie.

Turyści szukają także miejsca odpoczynku i rekreacji, a tych w Warszawie nie brakuje. Tętniące życiem brzegi Wisły, kilkadziesiąt miejskich parków, siłownie plenerowe i stadiony, imprezy sportowe – to wszystko sprawia, że miasto jest idealnym miejscem na relaks i aktywność fizyczną. Do dyspozycji jest też **coraz więcej ciekawych przestrzeni miejskich**, które łączą w sobie funkcje rozrywkowe, gastronomiczne i handlowe. Miejsca takie jak Hala Koszyki, Targ Śniadaniowy czy Nocny Market przyciągają zarówno mieszkańców, jak i gości z całego świata, stając się wizytówką miasta otwartego i dynamicznego.

Warszawa to także miasto atrakcyjne dla ludzi biznesu. Rozwinięta infrastruktura, kapitał ludzki i nowoczesna powierzchnia biurowa przyciągają do stolicy Polski coraz więcej międzynarodowych korporacji i organizatorów wielkich wydarzeń. Ale miejsce dla siebie znajdują tu także początkujący przedsiębiorcy, w tym startupy z branży technologicznej i kreatywnej. W naszym mieście mogą liczyć nie tylko na twórczą atmosferę, ale i na realne wsparcie.

Warszawa z roku na rok rozwija się i tworzy nowe przestrzenie spotkań, pracy i rozrywki. Dzięki temu staje się **coraz bardziej atrakcyjnym miejscem dla turystów** – niezależnie od ich potrzeb i motywów przyjazdu. Liczby przedstawione w tym raporcie mówią same za siebie!

Szacunkowa liczba przyjazdów turystów i odwiedzających jednostkowych

9 646 000

Przyjazdy turystów łącznie

11 147 000

Przyjazdy odwiedzających jednostkowych łącznie

2 733 000

Przyjazdy
turystów zagranicznych

6 913 000

Przyjazdy
turystów krajowych

154 000

Przyjazdy odwiedzających
jednostkowych zagranicznych

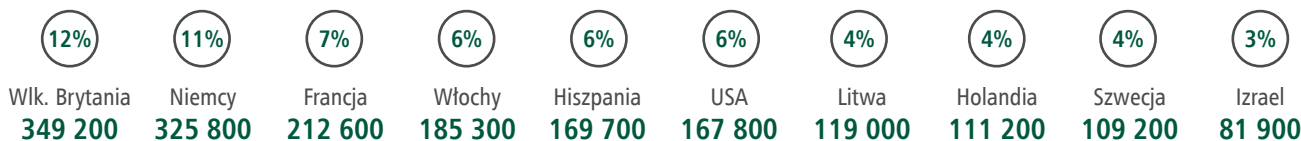
10 992 000

Przyjazdy odwiedzających
jednostkowych krajowych

Przyjazdy turystów i odwiedzających jednostkowych łącznie

20 793 000

Przyjazdy turystów i odwiedzających jednostkowych zagranicznych wg krajów (top 10)

Najpopularniejsze środki transportu wykorzystywane przez turystów w podróży bezpośrednio do Warszawy krajowi | zagraniczni

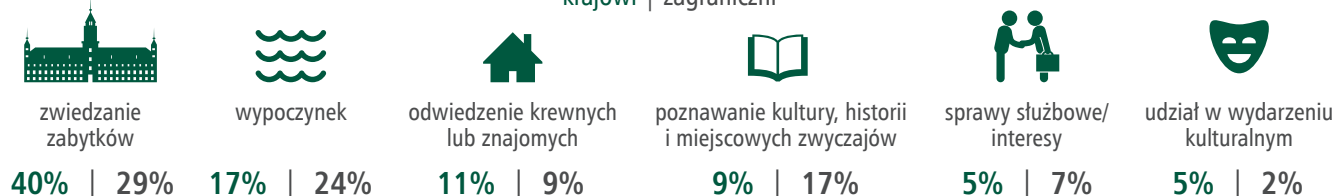

Baza noclegowa

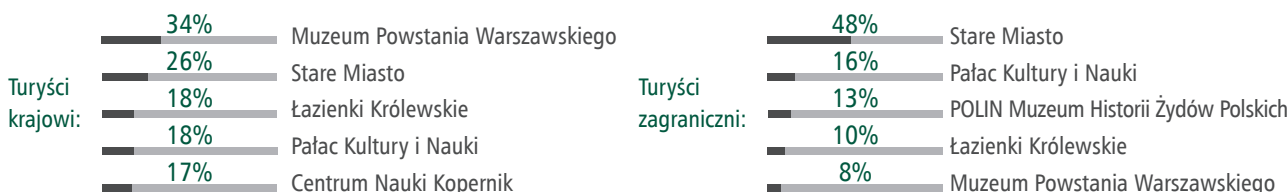

Najpopularniejsze główne cele wizyt turystów w Warszawie

krajowi | zagraniczni

Największe atrakcje turystyczne w Warszawie w opinii turystów (top 5)

8,18

średnia ocena atrakcyjności turystycznej
Warszawy według turystów
(w skali od 1 do 10)

4,5 dnia

średnia długość pobytu w Warszawie

739 zł

średnia deklarowana kwota wydatków
na osobę podczas pobytu w Warszawie

402 zł

turyści krajowi

1 482 zł

turyści zagraniczni

15,4 mld zł

wkład turystyki w PKB Warszawy

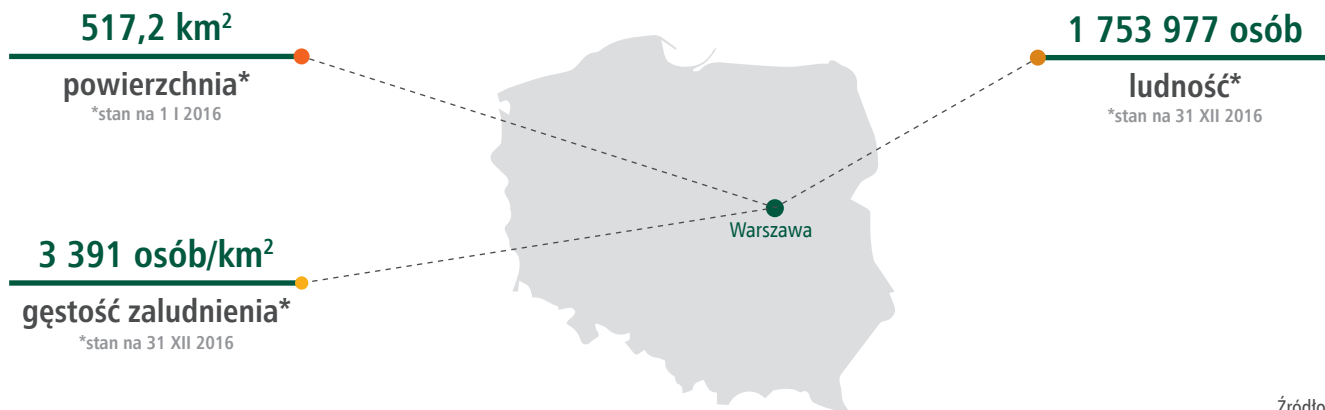
8,44

średnia skłonność turystów do zarekomendowania przyjazdu do Warszawy swojej rodzinie/znajomym (w skali od 1 do 10)

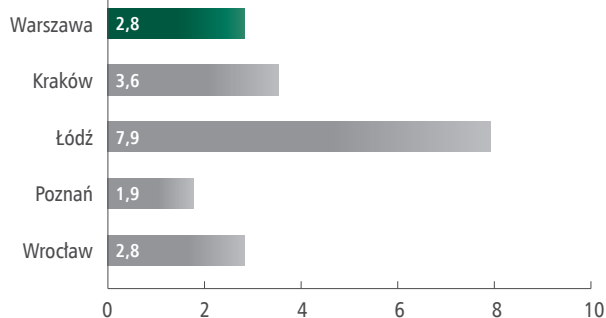
1. WARSZAWA – WYBRANE INFORMACJE SPOŁECZNO-GOSPODARCZE

PODSTAWOWE DANE

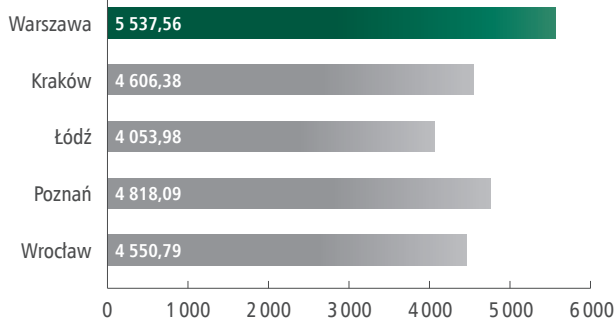

WARSZAWA NA TLE WYBRANYCH MIAST^{2, 3, 4, 5, 6}

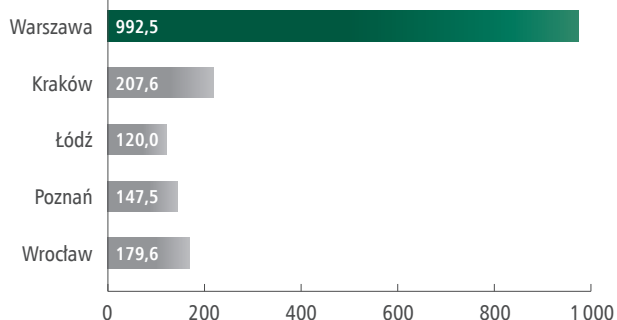
Stopa bezrobocia rejestrowanego w końcu grudnia 2016 r. (%)

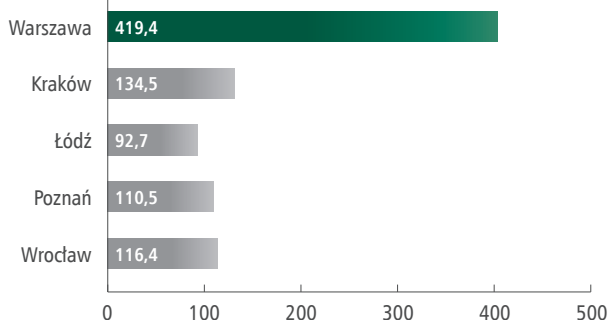
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw w okresie styczeń-grudzień 2016 r. (zł)

Przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw w okresie styczeń-grudzień 2016 r. (tys.)

Liczba podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON w końcu grudnia 2016 r. (tys.)

SZACUNKOWY WPŁYW TURYSTYKI NA GOSPODARKĘ WARSZAWY

Źródło⁷

E-REGI 2016. European Regional Economic Growth Index⁸

Ranking europejskich miast z najlepszymi perspektywami gospodarczymi

20. miejsce

[1. miejsce]

wśród miast Europy Środkowo-Wschodniej

fDi European Cities and Regions of the Future 2016/17. Rankings⁹

Ranking europejskich lokalizacji najbardziej atrakcyjnych dla przyszłych inwestycji zagranicznych

„Major European Cities of the Future 2016/17”
(Największe Europejskie Miasta Przyszłości 2016/17)

4. miejsce

w kategorii „business friendliness”
(przyjazność dla biznesu)

6. miejsce

w kategorii „cost effectiveness”
(efektywność kosztowa)

8. miejsce

w kategorii „human capital and lifestyle”
(kapitał ludzki i styl życia)

8. miejsce

w kategorii „FDI strategy”
(strategia przyciągania bezpośrednich inwestycji zagranicznych)

„Eastern European Cities of the Future 2016/17”
(Wschodnioeuropejskie Miasta Przyszłości 2016/17)

3. miejsce

fDi Polish Cities of the Future 2015/16¹⁰

Ranking polskich miast najbardziej atrakcyjnych dla przyszłych inwestycji zagranicznych

1. miejsce

w kategorii „overall”
(ogólnej)

1. miejsce

w kategorii „economic potential”
(potencjał gospodarczy)

1. miejsce

w kategorii „business friendliness”
(przyjazność dla biznesu)

1. miejsce

w kategorii „human capital and lifestyle”
(kapitał ludzki i styl życia)

1. miejsce

w kategorii „connectivity”
(dostęp do infrastruktury komunikacyjnej)

EMEA Investor Intentions Survey 2016¹¹

Badanie intencji inwestorów z branży nieruchomości z obszaru EMEA (Europa, Bliski Wschód i Afryka)

6. miejsce

wśród miast, które inwestorzy uważają za najbardziej atrakcyjne w zakresie inwestowania w nieruchomości w 2016 r.

The Global Financial Centres Index 20¹²

Ranking światowych centrów finansowych

45. miejsce

[1. miejsce]

wśród miast z obszaru Europy Wschodniej i Azji Środkowej

Tholons 2016 Top 100 Outsourcing Destinations¹³

Ranking światowych lokalizacji outsourcingowych

25. miejsce

Warszawa w top 3 w kategorii „biggest movers”
(największy awans w rankingu)

Main Streets Across the World 2016/2017¹⁴

Światowy ranking najdroższych, pod względem stawek czynszu za wynajem, lokalizacji handlowych w poszczególnych krajach

40. miejsce

ulicy Nowy Świat

5 najdroższych lokalizacji handlowych w Warszawie:

ul. Nowy Świat
ul. Chmielna
ul. Marszałkowska
pl. Trzech Krzyży
Al. Jerozolimskie

Sustainable Cities Index 2016¹⁵

Światowy ranking miast, przygotowany w oparciu o trzy filary zrównoważonego rozwoju: społeczny, gospodarczy i środowiskowy

37. miejsce

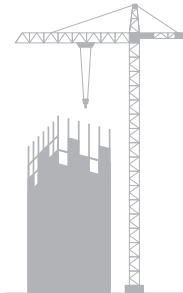
[15. miejsce]

w kategorii „people”
(ludzie)

POWIERZCHNIA BIUROWA WARSZAWY

5,05 mln m ²	417 700 m ²	757 700 m ²	23,5-24 euro/m ² /miesiąc	13-16,5 euro/m ² /miesiąc
zasoby nowoczesnej powierzchni biurowej na koniec 2016 r.	powierzchnia biurowa oddana do użytku w 2016 r.	łączna powierzchnia, na którą podpisano umowy najmu	stawki czynszów nominalnych dla najlepszych powierzchni biurowych w Centralnym Obszarze Biznesu	stawki czynszów nominalnych dla najlepszych powierzchni biurowych w lokalizacjach poza centrum

Źródło^{16, 17}

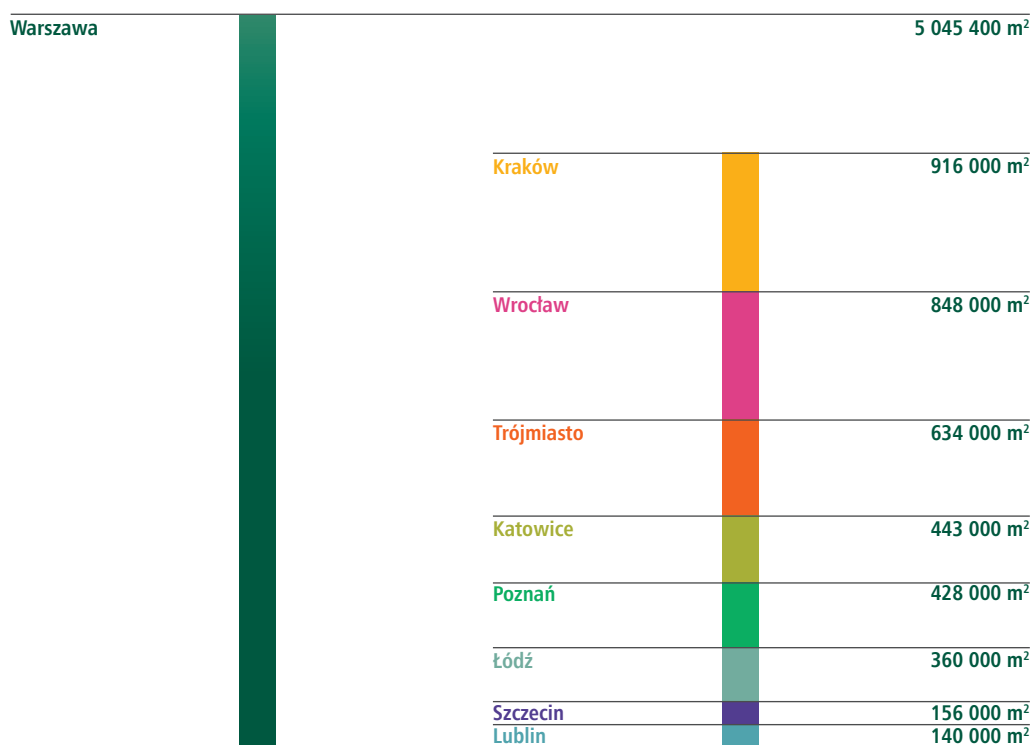

Powierzchnia biurowa w budowie na koniec 2016 r. (skupiona w ponad 60 projektach) wyniosła 855 900 m² – to ponad **dwukrotnie więcej niż w Berlinie, Pradze czy Budapeszcie**^{16, 18}

Oddano do użytku kilka znaczących projektów, m.in. Q22 z bryłą zainspirowaną kryształem kwarcu oraz Warsaw Spire, który stał się najwyższym budynkiem biurowym w Polsce i **jednym z najwyższych w Europie**^{16, 19, 20}

Zasoby nowoczesnej powierzchni biurowej Warszawy na tle wybranych miast na koniec 2016 r.^{16, 21}

ok. 30%

startupów działających w Polsce powstaje w Warszawie²²

co 4.

warszawski startup działa w branżach: analitycznej, technologii reklamowych lub FinTech²²

ponad 100

działających w Warszawie biur coworkingowych – to najwięcej w Polsce^{22, 23}

Warszawa to jedno z pierwszych miast w Polsce, które zaczęło inwestować w startupy – powstały dwa miejskie inkubatory przedsiębiorczości.²²

Centrum Przedsiębiorczości Smolna^{22, 24}

- inkubator i coworking, otwarty w 2013 r. na Powiślu
- świadczy usługi dla osób planujących założenie własnego biznesu oraz przedsiębiorców
- organizuje m.in. bezpłatne szkolenia, warsztaty i spotkania networkingowe dla obecnych i przyszłych przedsiębiorców
- oferuje przestrzeń do wynajęcia po preferencyjnych stawkach – m.in. 40 stanowisk w *open space* oraz 3 sale konferencyjne

Centrum Kreatywności Targowa^{22, 25, 26}

- inkubator dla przedsiębiorców z sektora kreatywnego, otwarty w 2016 r., zlokalizowany na Pradze
- wspiera startupy, m.in. oferując preferencyjne stawki czynszu za wynajem przestrzeni, organizując szkolenia oraz świadcząc usługi doradcze i informacyjne
- dysponuje 33 pracowniami twórczymi, 6 salami konferencyjnymi, powierzchnią wystawienniczą, przestrzenią do organizacji wydarzeń, *concept storem* oraz czytelnią miejską

**Warszawa
15.**

miastem w Europie, które wybrałyby założyciele startupów, gdyby mieli możliwość ponownego otworzenia biznesu²⁷

**Warszawa
14.**

największym *startup hubem* w Europie wg bloga EU-Startups.com²⁸

JAKOŚĆ ŻYCIA W WARSZAWIE

W roku akademickim 2015/2016 w Warszawie:²⁹

- ▶ działało ok. **70 uczelni**
- ▶ studiowało ok. **260 000 osób**, w tym ok. 16 000 cudzoziemców

Ponad **29% obcokrajowców** studiujących w Polsce to studenci warszawskich uczelni²⁹

Uniwersytet Warszawski trzeci rok z rzędu na **1. miejscu** w Rankingu Uczelni Akademickich Perspektywy 2016³⁰

Warszawa osiągnęła „bardzo wysoki” poziom biegłości językowej w EF English Proficiency Index – zestawieniu obrazującym poziom znajomości języka angielskiego^{31, 32}

79%

mieszkańców Warszawy, mając możliwość wyboru miejsca zamieszkania, wolałoby mieszkać w Warszawie

85%

mieszkańców Warszawy dobrze ocenia bezpieczeństwo w mieście

84%

mieszkańców Warszawy dobrze ocenia porządek i czystość w mieście

87%

mieszkańców Warszawy dobrze ocenia stan zieleni

85%

mieszkańców Warszawy dobrze ocenia funkcjonowanie komunikacji miejskiej

70%

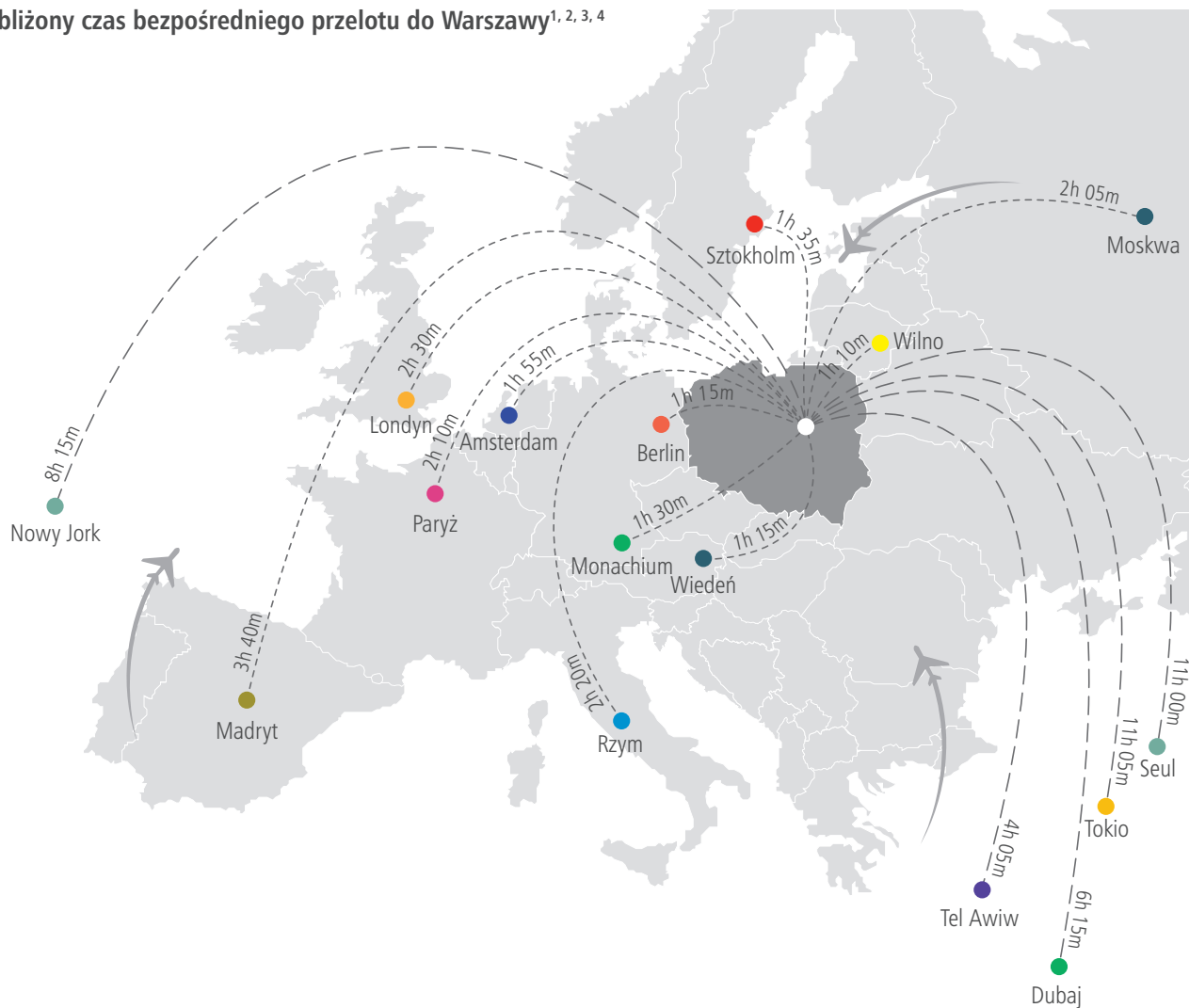
mieszkańców Warszawy uważa, że Warszawa jest miastem przyjaznym dla rowerzystów

2. DOSTĘPNOŚĆ KOMUNIKACYJNA

DOSTĘPNOŚĆ LOTNICZA

Przybliżony czas bezpośredniego przelotu do Warszawy^{1, 2, 3, 4}

Lotnisko Chopina w Warszawie

12,8 mln

obsłużonych
pasażerów

ponad

138 900

wykonanych
operacji lotniczych

176

kierunków
lotniczych

38%

udział w rynku
lotniczym w Polsce

Źródło^{5, 6}

Odległość od centrum Warszawy⁷

Przybliżony czas dojazdu do centrum Warszawy⁸

ok. 10 km

samochód/taksówka/
Szybka Kolej Miejska

autobus

Best Airports in Europe 2016⁹

Ranking porównujący europejskie lotniska pod względem udogodnień dla pasażerów

11. miejsce

„Euro ANNIE” branżowego portalu anna.aero¹⁰

Zestawienie europejskich lotnisk z największą liczbą nowych połączeń

1. miejsce

Preludium Executive Lounge uznany przez klientów programu Priority Pass **najlepszym salonem lotniskowym na świecie** w kategorii Best Business Facilities.

Nagroda Priority Pass została przyznana po raz pierwszy polskiemu lotnisku.¹¹

Lotnisko Chopina uhonorowane tytułem IDOLA wśród instytucji i firm

przyjaznych osobom niewidomym.

Uznanie pasażerów z niepełnosprawnościami zyskały udźwiękowione mapy tyflograficzne, ułatwiające poruszanie się po lotnisku osobom niewidomym.¹²

PLL LOT uruchomił bezpośrednie połączenia **z Warszawy do Tokio i Seulu**, a Air China regularne rejsy na trasie **Pekin - Warszawa** – to pierwsze bezpośrednie połączenie azjatyckiego przewoźnika do Polski^{13, 14, 15}

Lotnisko Warszawa/Modlin

2,9 mln

obsłużonych
pasażerów

blisko

18 300

wykonanych
operacji lotniczych

42

kierunki
lotnicze

8%

udział w rynku
lotniczym w Polsce

Źródło^{6, 16}

Odległość od centrum Warszawy¹⁷

Przybliżony czas dojazdu do centrum Warszawy^{8, 18}

ok. 36 km

samochód/taksówka/autobus

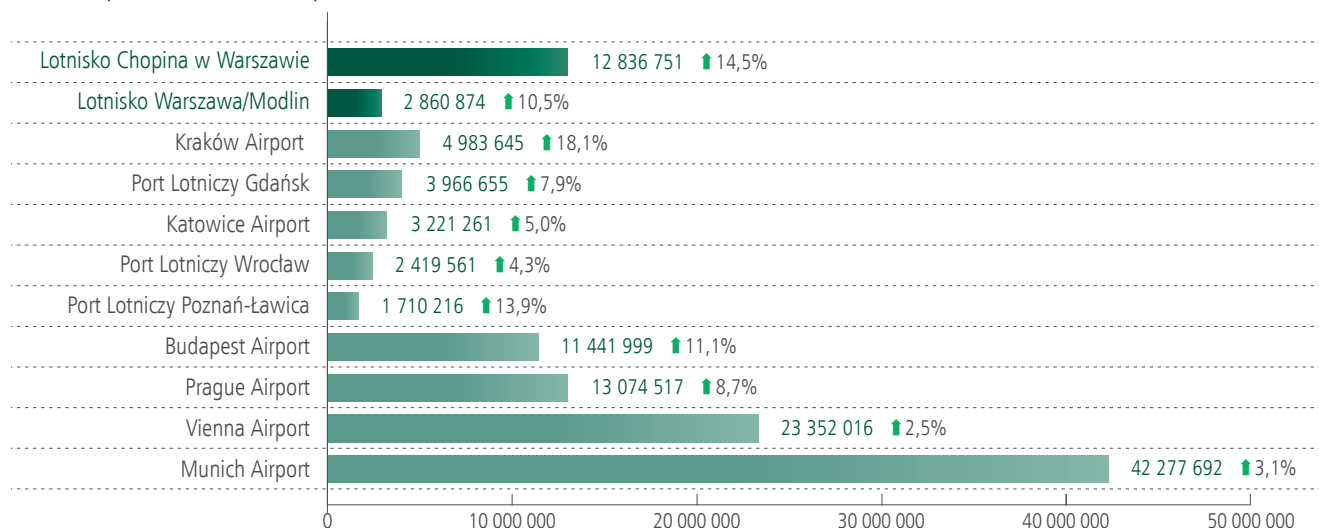
Ryanair uruchomił **8 nowych połączeń** w sezonie zima 2016/2017, m.in. do Porto, Tuluz, Walencji i Belfastu¹⁹

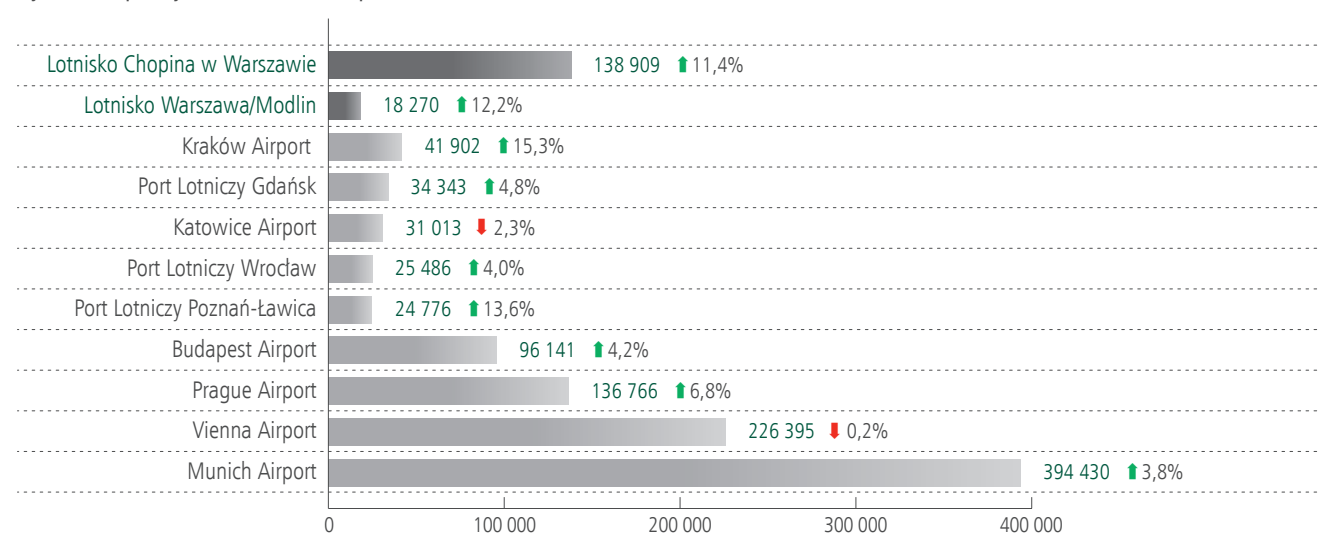
Lotnisko Warszawa/Modlin otworzyło **nowe lokale gastronomiczne** – dużą restaurację zlokalizowaną w budynku przed terminalem, kawiarnię oraz tapas bar^{20, 21}

Lotnisko Chopina w Warszawie i Lotnisko Warszawa/Modlin na tle wybranych lotnisk

Obsłużeni pasażerowie – liczba i procentowa zmiana w stosunku do 2015 r.

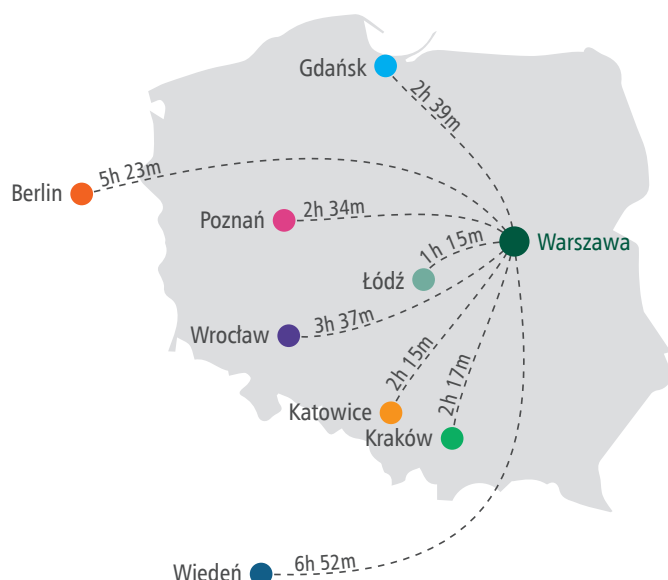
Wykonane operacje lotnicze – liczba i procentowa zmiana w stosunku do 2015 r.

Źródło^{5, 16, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30}

DOSTĘPNOŚĆ KOLEJOWA

Czas bezpośredniego przejazdu do Warszawy³¹

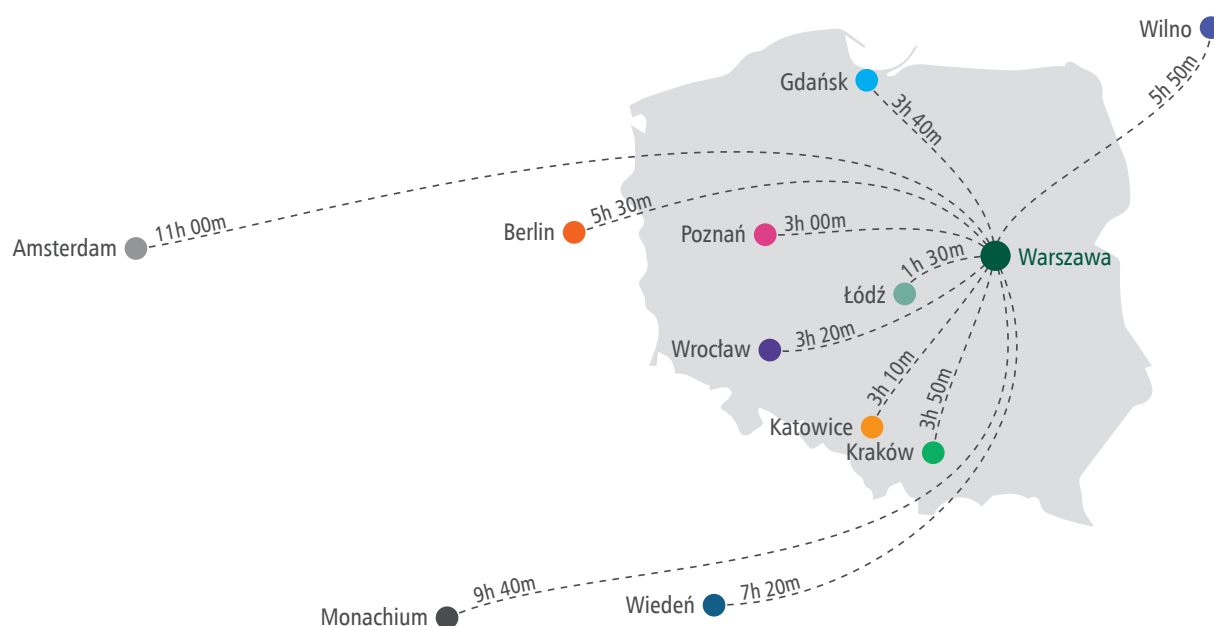
Linia Kraków - Warszawa z najwyższą frekwencją – w 2016 r. na tej trasie podróżowało 2,4 mln osób (to najlepszy wynik w historii PKP Intercity)³²

Estetyzacja Dworca Centralnego ukończona³³

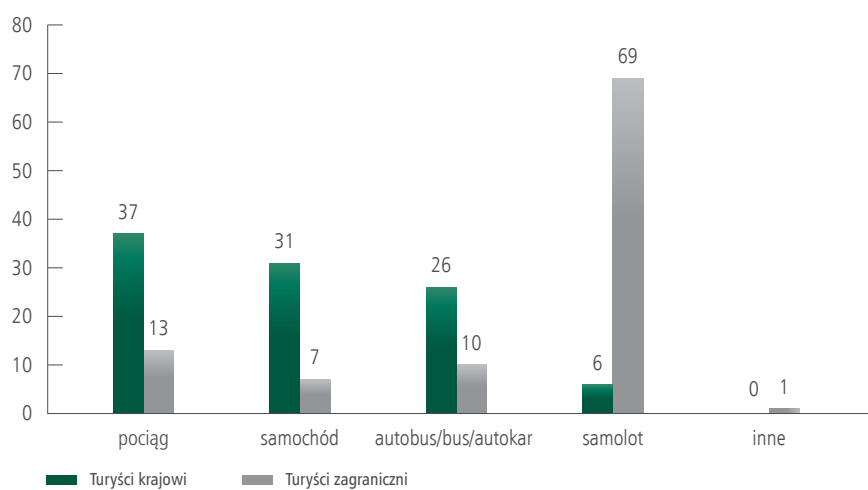
- dodatkowa przestrzeń w formie antresoli o nowoczesnym designie, z dostępem do Internetu i gniazdek elektrycznych
- 11 nowych lokali usługowych i 3 wyspy z urozmaiconą ofertą handlowo-usługową w hali głównej dworca

Przybliżony czas dojazdu do Warszawy

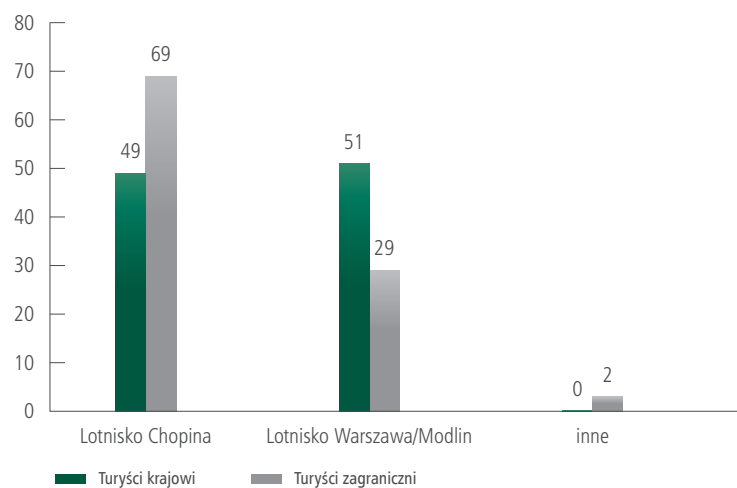

ŚRODKI TRANSPORTU TURYSTÓW DO WARSZAWY³⁴

Środki transportu wykorzystywane w podróży bezpośredniej do Warszawy (%)

Lotniska przylotu do Warszawy (%)

3. BAZA NOCLEGOWA

Obiekty i miejsca noclegowe*

*na podstawie danych z UM i MSiT

ponad
410
obiektów
noclegowych

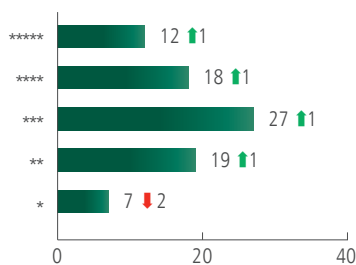
ponad
36 000
miejsc
noclegowych

Źródło¹

Hotele*

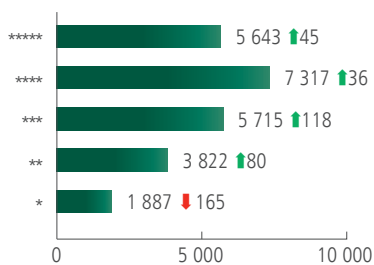
*na podstawie danych z UM i MSiT

Obiekty wg kategorii – liczba i zmiana
w stosunku do 2015 r.¹

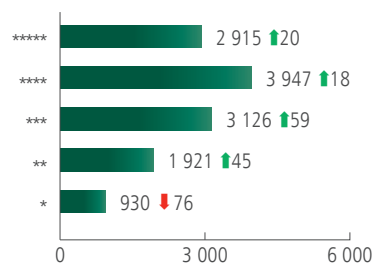
razem
83
↑2

Miejsca noclegowe wg kategorii hoteli
– liczba i zmiana w stosunku do 2015 r.¹

razem
24 384
↑114

Pokoje wg kategorii hoteli – liczba i zmiana
w stosunku do 2015 r.¹

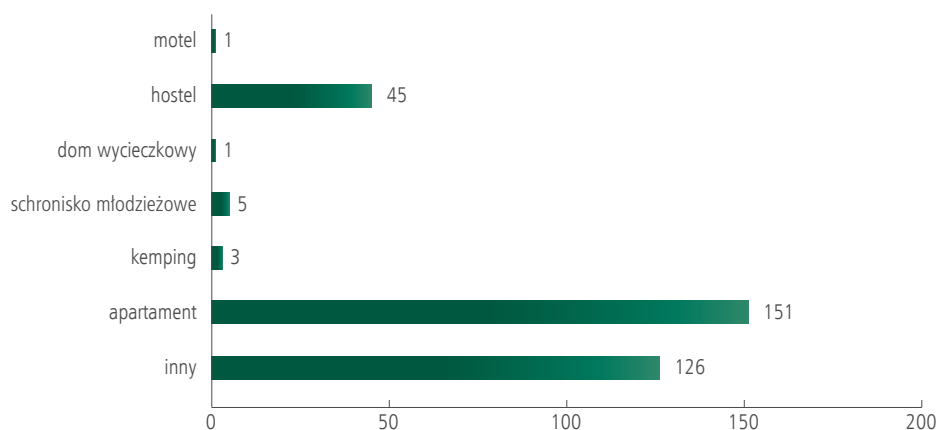

razem
12 839
↑66

Inne obiekty noclegowe*

*na podstawie danych z UM i MSiT

Liczba obiektów¹

razem
332

Wykorzystanie obiektów noclegowych*

*dane z obiektów, które złożyły sprawozdania do GUS

3 194 104
turystów skorzystało z obiektów noclegowych

↑ **6,1%**
w stosunku do 2015 r.

1 251 051
turystów zagranicznych
↑ **8,2%**
w stosunku do 2015 r.

90%
stanowili goście hoteli

41%
z nich stanowili turyści zagraniczni

66%
z nich wybrało hotele 5-gwiazdkowe

5 426 571
noclegów udzielonych turystom

↑ **5,1%**
w stosunku do 2015 r.

2 318 188
turystom zagranicznym
↑ **7,6%**
w stosunku do 2015 r.

ok. 3 391 800
pokoji wynajętych turystom w obiektach hotelowych

↑ **6,7%**
w stosunku do 2015 r.

ok. 1 889 300
turystom krajowym
↑ **5,8%**
w stosunku do 2015 r.

+
ok. 1 502 500
turystom zagranicznym
↑ **7,8%**
w stosunku do 2015 r.

ok. 3 278 900
pokoji wynajętych turystom w hotelach:

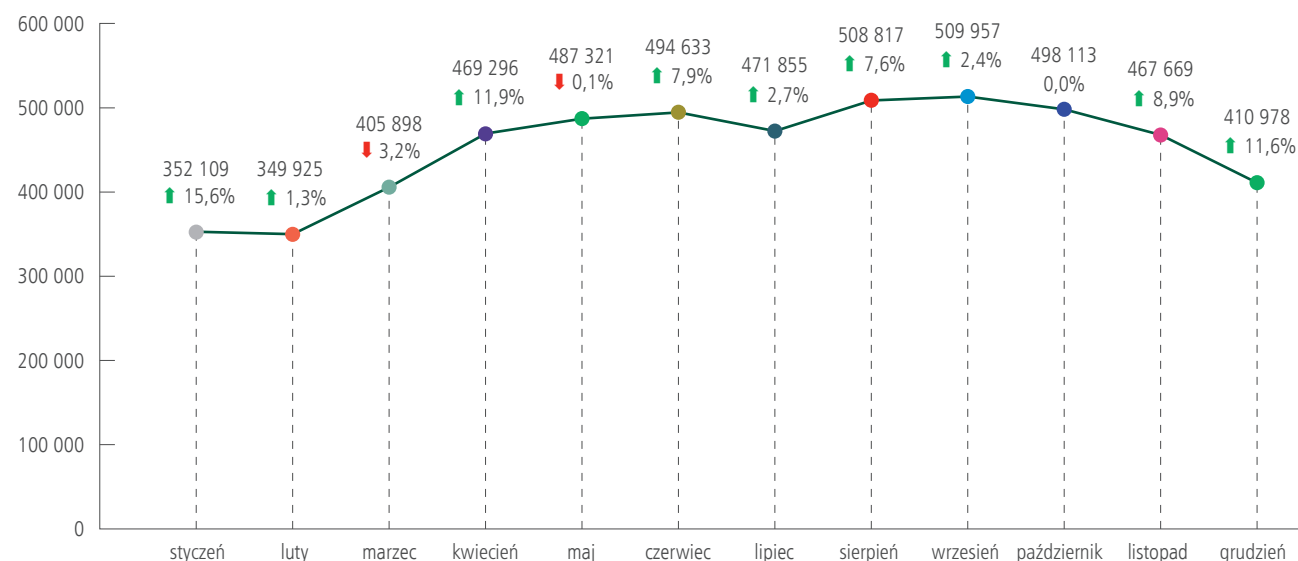

Wykorzystanie pokoi

70%
w obiektach hotelowych
(1 p.p. więcej
niż w 2015 r.)

73%
w hotelach, w tym największe
w miesiącach: wrzesień (82%),
czerwiec (82%), kwiecień (79%)
i październik (79%)

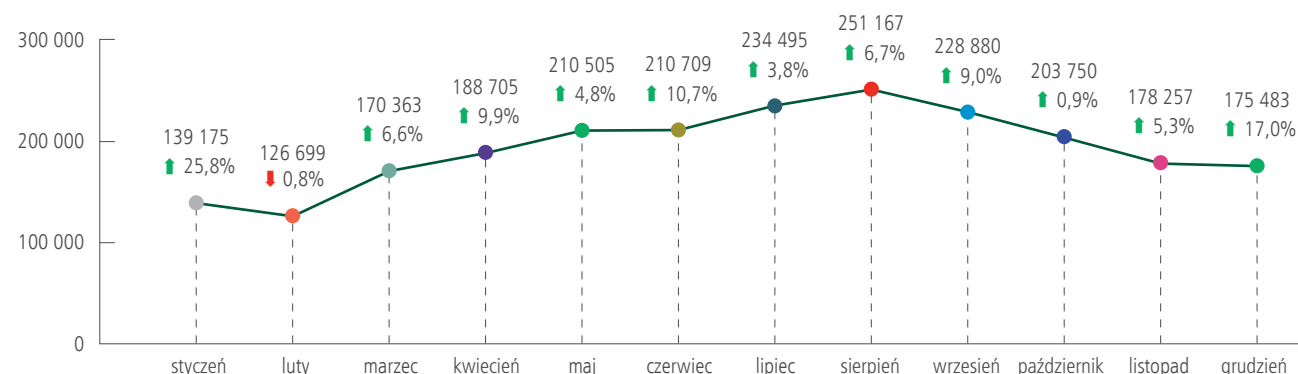
Noclegi udzielone turystom wg miesięcy – liczba i procentowa zmiana w stosunku do analogicznego okresu w 2015 r.*

*dane z obiektów, które złożyły sprawozdania do GUS

Źródło^{3, 4, 5, 6}

Noclegi udzielone turystom zagranicznym wg miesięcy – liczba i procentowa zmiana w stosunku do analogicznego okresu w 2015 r.*

*dane z obiektów, które złożyły sprawozdania do GUS

Źródło^{3, 4, 5, 6}

1,7
dnia

średni czas pobytu turystów
w obiektach noclegowych
(1,9 dnia w przypadku
turystów zagranicznych)*

*dane z obiektów, które złożyły sprawozdania do GUS

1.
miejsce

w Polsce wśród powiatów i miast na prawach
powiatu pod względem liczby noclegów
udzielonych turystom (5,4 mln), przed
Krakowem (4,9 mln) oraz nadmorskim
powiatem kołobrzeskim (4,4 mln)*

*dane z obiektów objętych sprawozdaniem

42.
miejsce

w Polsce wśród powiatów i miast
na prawach powiatu pod względem
liczby udzielonych noclegów
na 1 000 ludności*

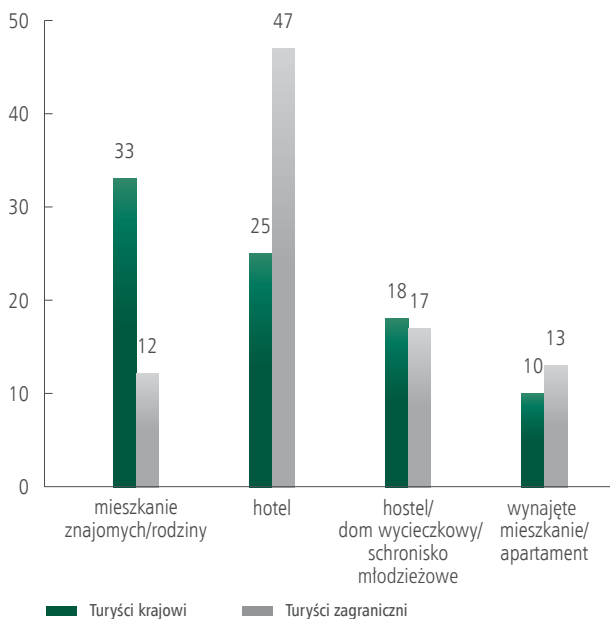
*dane z obiektów objętych sprawozdaniem

Źródło^{2, 7}

93% turystów odwiedzających Warszawę nocuje w stolicy⁸

Główne formy zakwaterowania turystów (%)⁸

najwyższy wzrost wyników pierwszego półrocza od 2012 r., w którym Warszawa była gospodarzem UEFA EURO 2012™

↑ **5,9%**

wzrost średniego ADR pokoi hotelowych (średniej stawki za pokój)*

*dane za I połowę 2016 r. w porównaniu z analogicznym okresem w 2015 r.

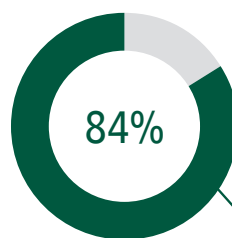
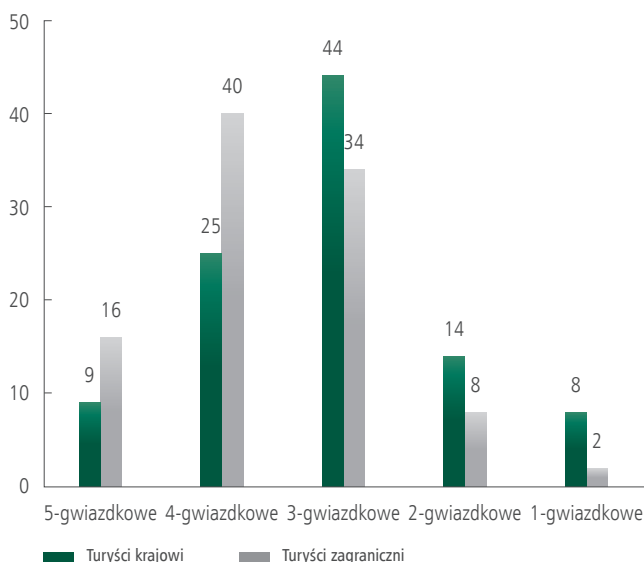
↑ **9,1%**

wzrost średniego RevPAR pokoi hotelowych (przychodu na dostępny pokój)*

*dane za I połowę 2016 r. w porównaniu z analogicznym okresem w 2015 r.

Źródło⁹

Standard hoteli, z których korzystali turyści (%)⁸

turystów dobrze ocenia bazę noclegową Warszawy*

*osoby, które korzystały z tego rodzaju usługi
Źródło⁸

Hotel Intercontinental jako jedyny w Polsce otrzymał **5 na 5** możliwych symboli budynku (określających poziom oferowanych usług) w **Czerwonym Przewodniku „Michelin Main Cities of Europe 2016”**.

W przewodniku zawierającym recenzje europejskich hoteli opisano **14 obiektów z Warszawy**. Inspektorzy Michelin wyróżnili dodatkowo atmosferę panującą w dwóch warszawskich hotelach – **Le Régina i Rialto**.

Źródło¹⁰

Kraków – 292 zł
Gdańsk – 287 zł
Wrocław – 265 zł

281 zł

średnia cena za pokój
2-osobowy w 2016 r. wg
wyszukiwarki hoteli trivago.pl

Poznań – 241 zł
Katowice – 212 zł
Łódź – 187 zł

Źródło¹¹

4. ATRAKCJE TURYSTYCZNE

OBIEKTY TURYSTYCZNE – PRZYBLIŻONA FREKWENCJA I WYBRANE WYDARZENIA

Muzeum Łazienki Królewskie w Warszawie^{1, 2, 3, 4}

2 100 000

Po trwającej 5 lat rewitalizacji Stara Oranżeria ponownie otwarta dla zwiedzających. Muzeum za remont i konserwację Starej Oranżerii wraz z Teatrem Królewskim zostało uhonorowane Nagrodą Europejskiego Klubu Biznesu Polska.

Łazienki Królewskie mają nowego mieszkańca. To pierwszy od dawna paw, który wykuł się w naturalnych warunkach.

Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie^{5, 6, 7, 8}

3 030 000

Do zbiorów muzeum wróciły cenne meble z XVIII wieku, utracone podczas II wojny światowej. Po przeprowadzeniu prac konserwatorskich będą dostępne publicznie.

Muzeum już po raz 5. zorganizowało plenerową wystawę „Magiczny Ogród Króla”. Odwiedzający mogli obejrzeć m.in. barokowe rośliny, pokazy łączące światło z muzyką klasyczną oraz trójwymiarowe mappingi.

Muzeum Narodowe w Warszawie^{9, 10, 11, 12, 13}

311 000

Grupa dzieci przygotowała wystawę czasową w ramach eksperymentu muzealno-edukacyjnego „W Muzeum wszystko wolno”. Projekt został nominowany do nagrody „2016 Children in Museums Award” oraz otrzymał nagrodę Grand Prix w Konkursie na Wydarzenie Muzealne Roku Sybilla 2016.

Otwarcie wystawy czasowej „Brescia. Renesans na północy Włoch” prezentującej blisko 50 obrazów mistrzów północnowłoskiego renesansu.

Zamek Królewski w Warszawie – Muzeum^{14, 15, 16}

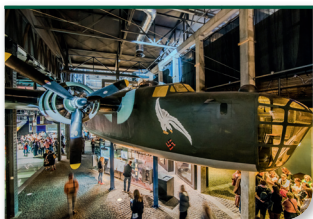

668 000

Zamek Królewski w prestiżowym gronie światowych muzeów objętych programem Google Cultural Institute. Od 2016 r. każdy internauta może wybrać się na wirtualne zwiedzanie muzeum.

Otwarcie wystawy czasowej „Sacrum Poloniae jubileum 966-2016” prezentującej wątki i zjawiska związane z początkami państwa polskiego i jego chrystianizacją.

Muzeum Powstania Warszawskiego^{17, 18, 19}

625 000

Do muzeum trafiło ponad 1 600 pamiątek, wśród nich przedwojenna legitymacja Banku Gospodarstwa Krajowego przebita pociskiem karabinowym i maszyna do pisania „Erika”.

Wystawa czasowa „Miara pokoju. Quantum of Peace” stworzona przez grupę PanGenerator otrzymała przyznawanego najlepszym agencjom reklamowym Złotego Lwa w Cannes w kategorii „Design”.

Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN^{20, 21, 22, 23}

584 000

Muzeum zostało wyróżnione prestiżową nagrodą Europejskie Muzeum Roku 2016 (EMYA). Uhonorowano je m.in. za stworzenie wystawy stałej, program wystaw czasowych oraz działania edukacyjne.

Muzeum otrzymało nagrodę Sybilla 2016 w kategorii „Wystawy sztuki” za wystawę czasową „Frank Stella i synagogi dawnej Polski”. O ekspozycji pisały m.in. „Washington Post” i „Daily Mail”, a nowojorski portal artystyczny Hyperallergic uznał ją za jedną z 15 najważniejszych wystaw na świecie zorganizowanych w 2016 r.

Muzeum Fryderyka Chopina w Warszawie^{24, 25, 26}

97 000

Przedstawienie współczesnych wizerunków Chopina, zwiedzanie z przewodnikiem i trzy recitale fortepianowe – to tylko niektóre atrakcje, zorganizowane w muzeum w ramach Nocy Muzeów 2016.

Muzeum jedną z 3 polskich instytucji po raz pierwszy zaprezentowanych przez Instytut Adama Mickiewicza na renomowanej międzynarodowej konferencji ISEA – International Symposium on Electronic Art w Hongkongu.

Centrum Sztuki Współczesnej Zamek Ujazdowski^{29, 30, 31, 32}

177 000

Otwarcie wystawy czasowej „To, co stracone, jest na początku” Angeliki Markul. To pierwsza w Warszawie tak duża ekspozycja artystki, na stałe mieszkającej i tworzącej w Paryżu.

Otwarcie wystawy czasowej „Usta usta” – pierwszej w Polsce przeglądowej ekspozycji uznanej międzynarodowej grupy Slavs and Tatars. Po raz pierwszy wszystkie cykle prac grupy zostały zaprezentowane i zaktualizowane w jednej instytucji.

Centrum Nauki Kopernik^{37, 38, 39, 40}

1 103 000

Otwarcie wystawy „Płyn lub giń” prezentującej moc wody i sposób na okiełznanie żywiołu. Na wystawie można było m.in. poznać roboty badające morskie dno i uciec z tonącego statku.

Tematem przewodnim Festiwalu „Przemiany”, który jest organizowany przez CNK od 2011 r., była pokusa nieśmiertelności. W ramach imprezy odbyło się m.in. śniadanie na trawie, koncert muzyki elektronicznej, warsztaty, dyskusje i pokazy filmowe.

Pałac Kultury i Nauki w Warszawie^{44, 45, 46}

612 000*

Okolo 150 000 osób odwiedziło wystawę „Titanic. The Exhibition” prezentującą m.in. ponad 200 przedmiotów wydobytych z wraku statku i pełnowymiarowe rekonstrukcje wnętrza.

Ruszył „#HoryzontHistorii” – nowoczesna trójwymiarowa wirtualna wycieczka, umożliwiająca zobaczenie na własne oczy, jak wyglądała Warszawa w XI, XIV i XVI wieku oraz w 1944 r. – zniszczona po Powstaniu Warszawskim.

Muzeum Techniki i Przemysłu NOT^{27, 28}

105 000

Otwarcie wystawy „Digital Dreamers” poświęconej polskim grom: zarówno klasycznym – np. Robbo i Electro Body – jak i współczesnym.

Otwarcie wystawy malarstwa Pawła Stręka „Kto smaruje ten jedzie”, będącej hołdem dla pojazdów i maszyn, które niepostrzeżenie nie znikają z naszego otoczenia lub istnieją tylko w muzeach.

Zachęta – Narodowa Galeria Sztuki^{33, 34, 35, 36}

129 000

Otwarcie wystawy czasowej „Bogactwo” prezentującej wizualne reprezentacje dostatku: od zachłyśnięcia się w latach 90-tych wizją szybkiego wzbogacenia, przez rozczarowanie neoliberalnymi ideami, do dzisiaj.

Otwarcie w Berlinie wystawy czasowej „Common Affairs” prezentującej prace polskich artystów wybranych spośród grona finalistów prestiżowego konkursu SPOJRZENIA. Wystawa spotkała się z bardzo dobrym przyjęciem niemieckiej publiczności i krytyków.

PGE Narodowy^{41, 42, 43}

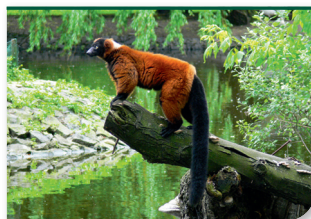

1 895 000

Ponad 27 000 kibiców zasiadło na trybunach PGE Narodowego podczas LOTTO Warszawskiego Memoriału Kamili Skolimowskiej. Anita Włodarczyk ustanowiła nowy rekord świata w rzucie młotem – 82.98 m.

PGE Narodowy gościł podczas Verva Street Racing 120 000 osób, a na LOTTO Warsaw FIM Speedway Grand Prix of Poland padł rekord frekwencji w historii żużla – 70 000 kibiców „czarnego sportu” obejrzało mecze z trybun stadionu.

Miejski Ogród Zoologiczny w Warszawie^{47, 48, 49, 50}

760 000

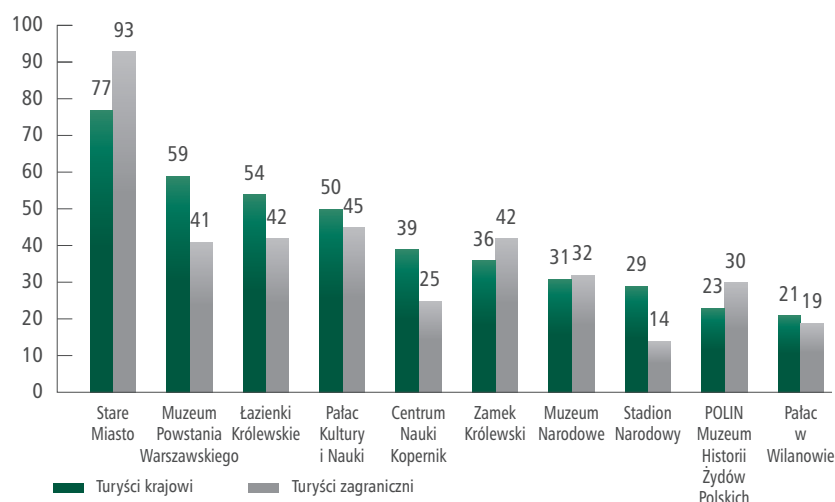
Stołeczne ZOO wzbogaciło się w 2016 r. o ponad 8 000 osobników. Było to możliwe dzięki powiększeniu i uzupełnieniu ekspozycji przebudowanego w 2015 r. budynku akwarium.

Będący gwiazdą ogrodu „żyrafek” otrzymał w lutym imię „Gortat” po swoim honorowym opiekunie – koszykarzu Marcinie Gortacie, a w listopadzie obchodził pierwsze urodziny. W ZOO wystawiono specjalną księgę, do której można było wpisywać życzenia dla jubilata.

*liczba odwiedzających Taras Widokowy na XXX piętrze PKiN

PREFERENCJE DOTYCZĄCE OBIEKTÓW TURYSTYCZNYCH

Główne miejsca odwiedzane przez turystów w Warszawie (%)*

Nowa siedziba Muzeum Katyńskiego w Cytadeli Warszawskiej laureatem Nagrody Architektonicznej Prezydenta m.st. Warszawy w kategorii „Architektura użyteczności publicznej – obiekt publiczny” wśród obiektów zrealizowanych w 2015 r.^{52, 53}

*podane odsetki przekraczają sumę 100%, ponieważ badani mogli wskazać więcej niż jedno miejsce
Źródło⁵¹

Największe atrakcje turystyczne w Warszawie w opinii turystów (top 5)*

Turyści krajowi:

Turyści zagraniczni:

*podane odsetki przekraczają sumę 100%, ponieważ badani mogli wskazać więcej niż jedno miejsce
Źródło⁵¹

Wybrane wydarzenia – przybliżona frekwencja

*dane z ok. 75% instytucji biorących udział w wydarzeniu **uczestnicy maratonu oraz imprez towarzyszących
Źródło^{54, 55, 56, 57, 58, 59, 60}

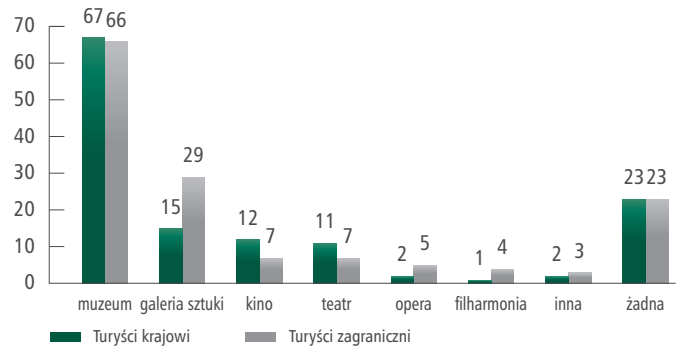
Festiwal Kultury Żydowskiej Warszawa Singera uznany przez Regionalną Kapitułę przy Mazowieckiej Regionalnej Organizacji Turystycznej jednym z 5 najlepszych produktów turystycznych województwa mazowieckiego 2016 roku⁶¹

12% turystów podczas swojego pobytu w Warszawie, uczestniczyła bądź zamierzała wziąć udział w wydarzeniu takim jak koncert, festiwal, festyn, impreza sportowa⁵¹

Instytucje kulturalne – korzystanie przez turystów podczas pobytu w Warszawie (%)*

21% osób spośród publiczności warszawskich instytucji kultury mieszkało poza Warszawą⁶²

*podane odsetki przekraczają sumę 100%, ponieważ badani mogli wskazać więcej niż jedno miejsce

Źródło⁵¹

GASTRONOMIA

Czerwony Przewodnik „Michelin Main Cities of Europe 2016”⁶³

[Gwiazdka Michelin]
dla restauracji Senses

[Gwiazdka Michelin]
dla restauracji Atelier Amaro
(utrzymanie wyróżnienia z edycji 2013)

W przewodniku znalazło się w sumie
28 restauracji z Warszawy

Żółty Przewodnik „Gault & Millau Polska 2016”⁶⁴

[cztery symbole czap kucharskich]
dla restauracji Senses

[cztery symbole czap kucharskich]
dla restauracji Atelier Amaro
(utrzymanie wyróżnienia z edycji 2015)

[tytuł szefa kuchni roku]
przyznano Pawłowi Oszczykowi
z restauracji La Rotisserie

[tytuł szefa kuchni jutra]
przyznano Michałowi Brysiowi
z restauracji L'enfant terrible

Warsaw Restaurant Week⁶⁵

W 6. edycji festiwalu kulinarnego, który odbył się na początku kwietnia, wzięło udział ponad
60 najlepszych restauracji.

Hasłem tej edycji była „Kwitnąca scena restauracyjna” – można było się cieszyć wiosną, świeżością, nowalijkami i jadalnymi kwiatami.

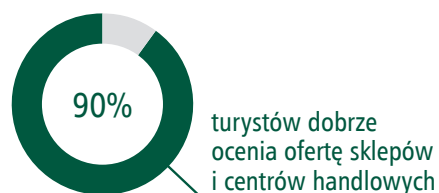
Warszawa to zdaniem portalu Happy Cow miasto dla wegan i wegetarian⁶⁶

Portal tworzący światową mapę miejsc z jarską kuchnią uznał Warszawę za jedno z najbardziej przyjaznych miast dla osób na diecie bezmięsnej. To jedyne miasto Europy Wschodniej w tym zestawieniu.

Warszawa może pochwalić się **30 w pełni wegańskimi lokalami.**

WYBRANE USŁUGI W OPINII TURYSTÓW*

*osoby, które korzystały z tego rodzaju usługi

Źródło⁵¹

5. ATRAKCYJNE PRZESTRZENIE MIEJSKIE

Skorzystanie z **Warszawskiego Roweru Publicznego Veturilo** to doskonały sposób na zwiedzanie miasta i odkrywanie jego ciekawych zakątków oraz wyjątkowych przestrzeni.

Hala Koszyki

Pierwsza w Polsce **hala targowo-restauracyjna**, wzorowana na halach działających w Rotterdamie, Londynie, Oslo czy Florencji. Zlokalizowana jest w zrewitalizowanym secesyjnym obiekcie, znanym niegdyś jako Bazar Ludowy.^{1, 2}

Tętniące życiem miejsce, łączące w sobie funkcje handlowe, restauracyjne, kulturalne i rozrywkowe. Halę wyróżnia autorska oprawa muzyczna, prezentowana w częściach wspólnych.^{1, 3}

W hali znajduje się 18 restauracji, 11 sklepów oraz Bazar Koszyki czynny od rana do wieczora przez cały tydzień.²

W listopadzie 2016 r. hala otrzymała nagrodę w kategorii „New Concept of the Year” przyznaną przez CIJ – magazyn adresowany do branży deweloperskiej i branży nieruchomości w Europie Środkowej i Wschodniej.⁴

Nocny Market

Pierwszy w Warszawie nocny **targ typu street food**. Zlokalizowany jest na peronach pocztowych dawnego dworca Warszawa Główna.^{5, 6}

Jest połączeniem marketu pełnego smaków z różnych stron świata, stoisk lifestyle'owych i muzyki, opartym na słynnych azjatyckich nocnych targach.^{7, 8}

Gromadzi w jednym miejscu 20 najciekawszych wystawców streetfoodowych o różnicowanej ofercie gastronomicznej.⁸

Otwarty w każdy weekend w sezonie letnim, w godzinach wieczornych i nocnych.^{8, 9}

Targ Śniadaniowy

Jest miejscem, w którym w piknikowej atmosferze, wraz z rodziną czy znajomymi, można zjeść **śniadanie na trawie**, wziąć udział w warsztatach oraz zrobić zakupy.¹⁰

W każdy weekend na targu można spróbować regionalnych specjałów z całej Polski, dań kuchni świata oraz szerokiej gamy autorskich potraw.¹⁰

W sezonie letnim Targ Śniadaniowy organizowany jest w plenerze, na skwerach i w parkach, m.in. na Żoliborzu, Mokotowie, Powiślu oraz Pradze.¹⁰

W sezonie zimowym od 2016 r. targ odbywa się m.in. w hali zajezdni Miejskich Zakładów Autobusowych na Żoliborzu (dodatkową atrakcją dla odwiedzających jest możliwość obejrzenia zabytkowych autobusów).^{10, 11}

Plac Defilad

Ideą projektu „Plac Defilad” jest tworzenie **otwartej przestrzeni miejskiej** w centralnym punkcie Warszawy, dostępnej i atrakcyjnej dla mieszkańców i turystów.^{12, 13}

W okresie letnim plac staje się areną wielu ogólnodostępnych wydarzeń kulturalnych i rozrywkowych.¹²

Centralnym punktem placu jest wielki stół – symboliczna przestrzeń, wokół której koncentruje się szereg wspólnotowych wydarzeń: spotkań, debat, warsztatów, konsultacji społecznych, oddolnych inicjatyw.¹³

Podczas 3. edycji, dzięki współpracy z instytucjami kultury, organizacjami pozarządowymi oraz niezależnymi artystami, otwarto m.in. kino letnie i letnią scenę teatralną oraz zorganizowano 148 wydarzeń, w tym: Festiwal Mozartowski, JAZZBANDBIGBAND – dancing na placu, Międzynarodowy Konkurs FUTUWAWA, Fiestę w ramach projektu Wyłącz System oraz Wielki Antykwariat.^{12, 14}

Warszawska Praga

Dzięki rewitalizacji warszawska Praga **zmienia swoje oblicze** – liczne budynki i przedwojenne kamienice zostały odnowione i odzyskały swój dawny blask.¹⁵

W 2016 r. Muzeum Warszawskiej Pragi – placówkę chroniącą i propagującą dziedzictwo całego obszaru prawobrzeżnej Warszawy – odwiedziło ponad 50 000 osób.^{16, 17}

Ulica Żąbkowska po raz kolejny zamieniła się w centrum praskiego życia kulturalnego i rozrywkowego w ramach inicjatywy „Otwarta Żąbkowska”. Już drugi sezon z rzędu zamknięta w letnie weekendy dla ruchu samochodów ulica stała się deptakiem i sceną, na której odbywały się m.in. koncerty, spektakle teatralne, wystawy oraz warsztaty dla dzieci i młodzieży.^{18, 19}

W 2016 r. powstał na Pradze Zoo Market, wzorowany na berlińskim vintage bazarze w Mauerpark. Można tu kupić m.in. porcelanę, szkło, tkaniny, retro ubrania i dodatki, zabawki, stare książki, płyty i winyle oraz przedmioty od współczesnych projektantów.^{20, 21}

Na miłośników nocnego życia czeka na Pradze klimatyczne „klubowe zagłębienie” przy ul. 11 Listopada – działa tu kilka modnych klubów alternatywnych.^{22, 23}

W 2016 r. otwarto Centrum Kreatywności Targowa – inkubator skierowany do startupów sektora kreatywnego. Rok wcześniej na mapie Pragi zaistniał Campus Warsaw koncernu Google.^{24, 25, 26}

Warszawska Wisła

Najdłuższa w Polsce, półdzika rzeka przepływająca przez Warszawę – Wisła, to teren należący do obszarów **Natura 2000**.²⁷

Jej prawy brzeg utrzymywany jest w naturalnej postaci i na prawie 4 km długości nie posiada żadnych budowli regulacyjnych, co w tej wielkości mieście jest ewenementem na skalę europejską.²⁷

Nad rzeką można oddawać się różnorodnym aktywnościom: od spacerów, jazdy na rowerze i nartach biegowych, przez łucznicstwo i grę w bule, po rejsy statkami wycieczkowymi, katamaranem, pływanie motorówką, na deskach do Stand Up Paddle i wakeboardingu, a nawet tradycyjnymi drewnianymi łodziami (baty, pychówki, galary).²⁸

Nad wodą można wypoczywać na 8 miejskich plażach, w tym na nowej plaży Romantycznej w dzielnicy Wawer. Niektóre z plaż są wyposażone w takie udogodnienia jak: przystań, plac zabaw dla dzieci, boisko do siatkówki, siłownia plenerowa, paleniska, prysznice, budki plażowe z wypożyczalnią bezpłatnych leżaków i sprzętu do plażowej rekreacji.²⁸

Podczas Świąt Wisły, które w 2016 r. upłynęło pod hasłem „Wisła – Żywioł Warszawy”, oprócz warsztatów, pokazów i atrakcji sportowych związanych z rzeką, odbyła się także widowiskowa wieczorna parada oświetlonych motorówek, łódek i katamaranów.²⁹

Warszawa znalazła się w zestawieniu 10 miast z najlepszymi nadbrzeżami rzek i plażami miejskimi w Europie, przygotowanym przez brytyjski dziennik The Guardian.³⁰

Multimedialny Park Fontann

Największa tego typu inwestycja w przestrzeni miasta w Polsce.³¹

Kompleks czterech fontann położonych nad Wisłą, na wysokości Starego Miasta.³²

W letnie weekendowe wieczory (od maja do września) odbywają się tu **pokazy multimedialne „woda-światło-dźwięk”** z wykorzystaniem ledowych reflektorów i laserów.³²

Premierowe pokazy w inauguracyjny weekend podziwiała 70 000 osób, a w całym sezonie 2016 obejrzało je 1 000 000 osób.³³

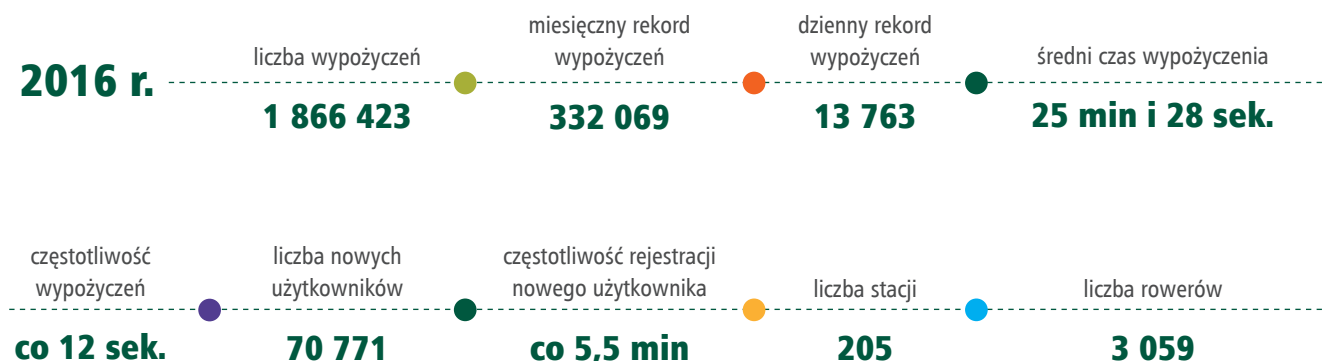
Scenariusz spektaklu prezentowanego w 2016 r. inspirowany był legendą o warszawskiej Syrence.³⁴

Autorem muzyki, której przez cały sezon można było słuchać podczas pokazów, był Jean Michel Jarre.³⁵

VETURILO – WARSZAWSKI ROWER PUBLICZNY³⁶

5 LAT ROWEROWEJ REWOLUCJI W WARSZAWIE – W LATACH 2012-2016 PRAWIE 450 000 OSÓB DOKONAŁO BLISKO 8 000 000 WYPOŻYCZEŃ

PRZESTRZEŃ MIASTA ZIMĄ – ŚWIĄTECZNA ILUMINACJA ULIC

Warszawskie ulice i place już **po raz dziewiąty z rzędu** rozświetlały świąteczne dekoracje. Można je było podziwiać przez dwa miesiące począwszy od grudnia 2016 r.^{37, 38}

W tym roku ozdoby inspirowane były przede wszystkim płatkami śniegu i lodowymi kryształami.³⁹

Na nową iluminację o nazwie „Sen o zimowej Warszawie” złożyło się prawie **4 500 000** energooszczędnych ledowych diod i niemal **1 300** elementów dekoracyjnych.⁴⁰

Oprócz **27-metrowej choinki** na pl. Zamkowym, podziwiać można było m.in. **13 dekoracji wolnostojących** nawiązujących do miejsc, w których zostały umieszczone (np. paw w okolicach Łazienek Królewskich).^{41, 42}

Łączna długość instalacji świetlnych wyniosła **ponad 20 km.**⁴¹

6. CHARAKTERYSTYKA RUCHU TURYSTYCZNEGO

Szacunkowa liczba przyjazdów turystów i odwiedzających jednostniowych

9 646 000

Przyjazdy turystów łącznie

2 733 000

Przyjazdy
turystów zagranicznych

6 913 000

Przyjazdy
turystów krajowych

11 147 000*

Przyjazdy odwiedzających jednostniowych łącznie

154 000

Przyjazdy odwiedzających
jednostniowych zagranicznych

10 992 000

Przyjazdy odwiedzających
jednostniowych krajowych

**Przyjazdy turystów i odwiedzających jednostniowych łącznie
20 793 000**

*z powodu zaokrągleń suma przyjazdów odwiedzających jednostniowych krajowych i zagranicznych odbiega od podanej całkowitej liczby przyjazdów odwiedzających jednostniowych

Źródło¹

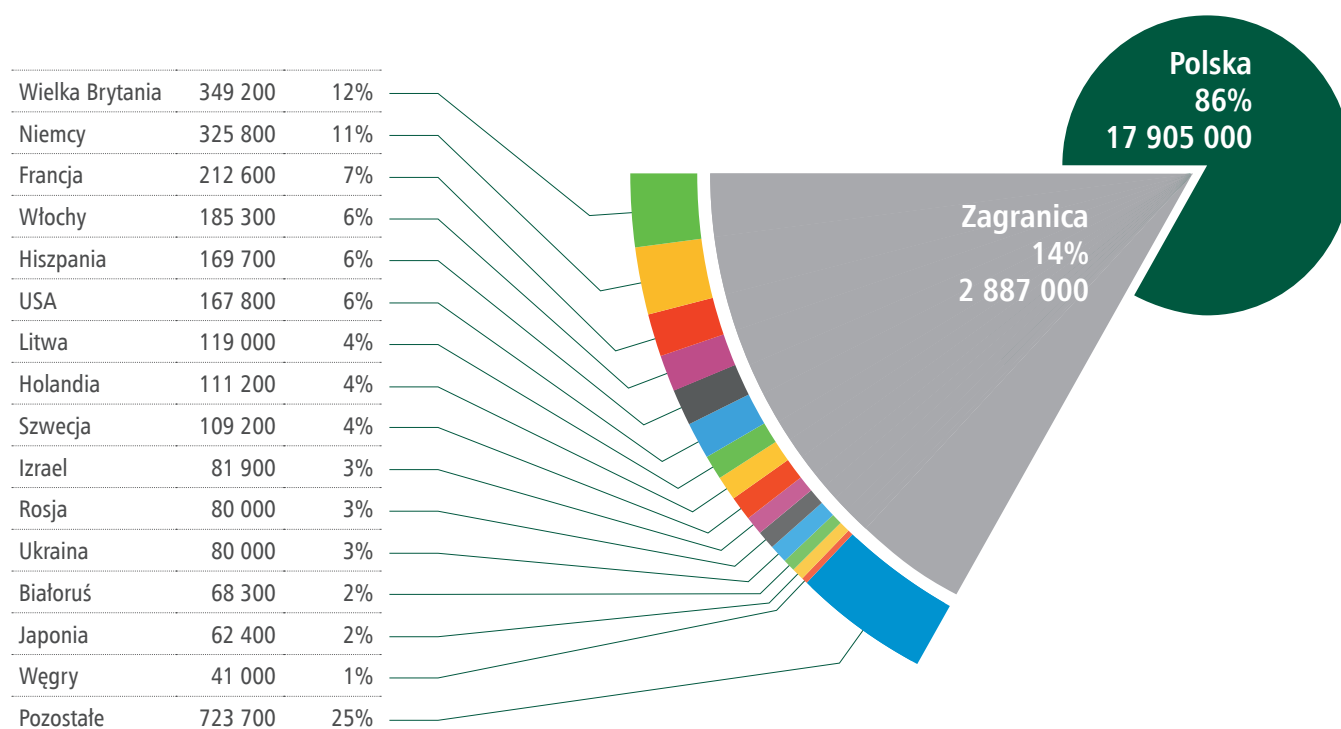
Mastercard Global Destination Cities Index²

[72. miejsce]

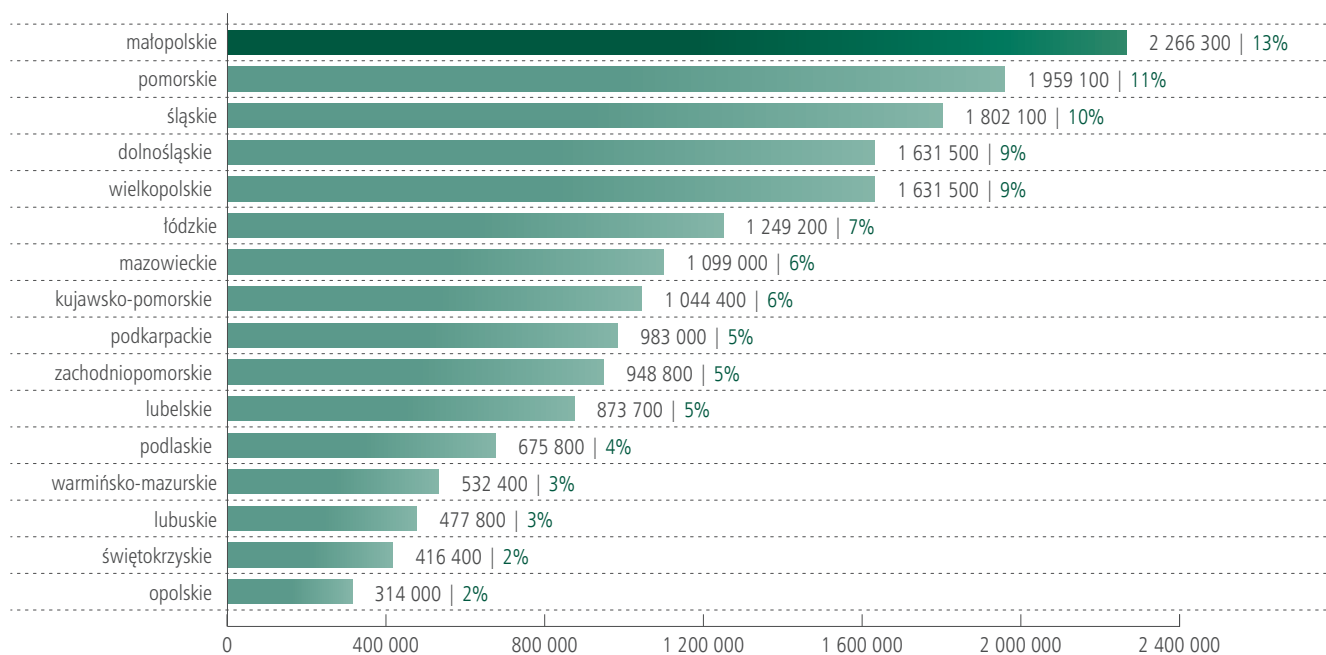
w rankingu światowych miast pod względem liczby
turystów zagranicznych

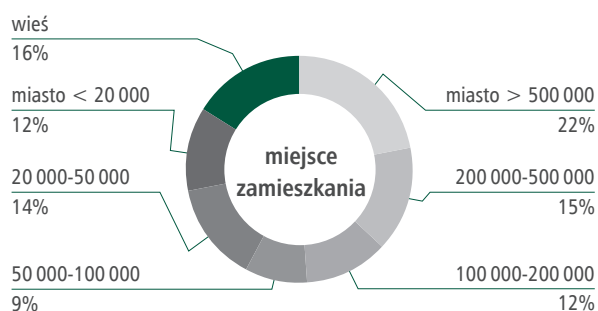
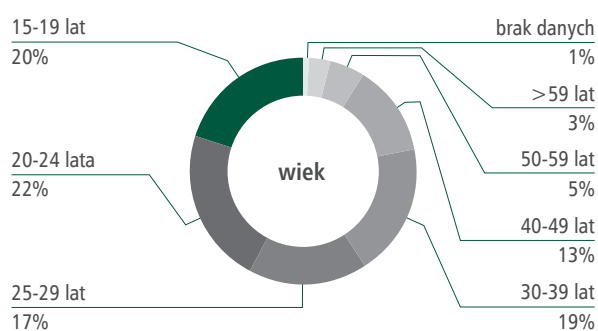
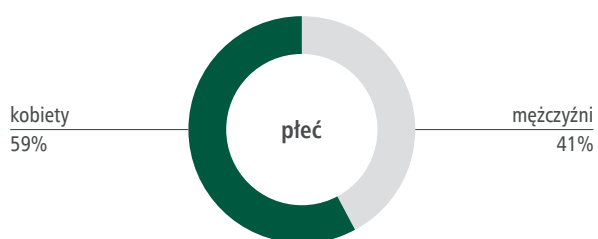
Szacunkowa liczba i procentowy udział przyjazdów turystów i odwiedzających jednostniowych wg krajów¹

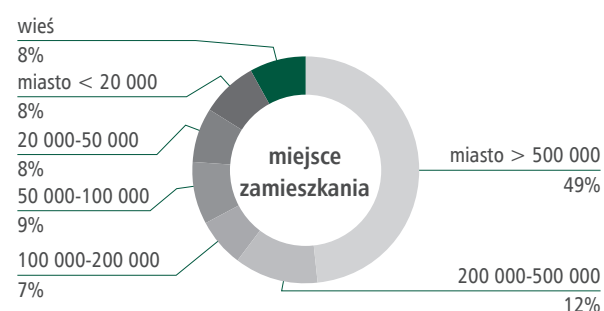
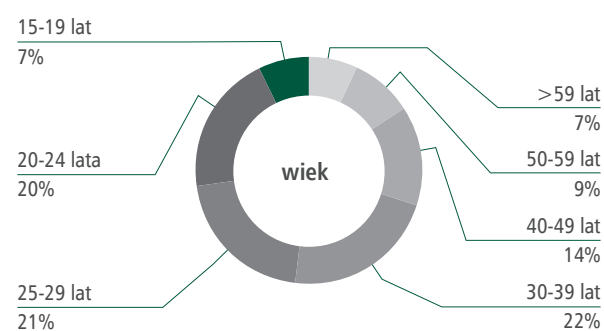
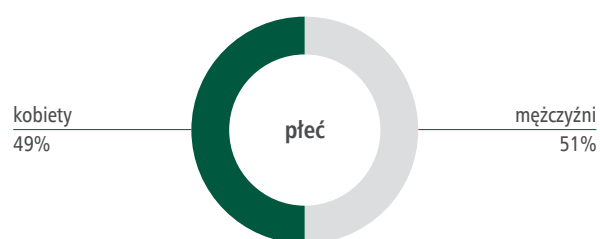
Szacunkowa liczba i procentowy udział przyjazdów turystów i odwiedzających jednostniowych wg województw¹

Profil turysty krajowego³

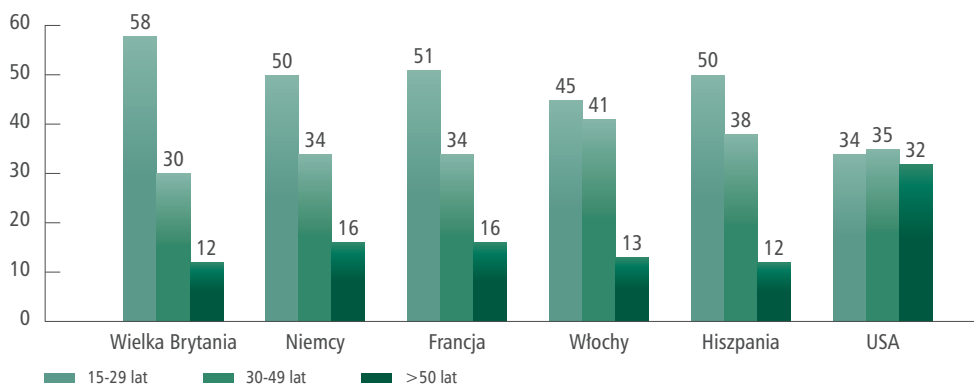

Profil turysty zagranicznego³

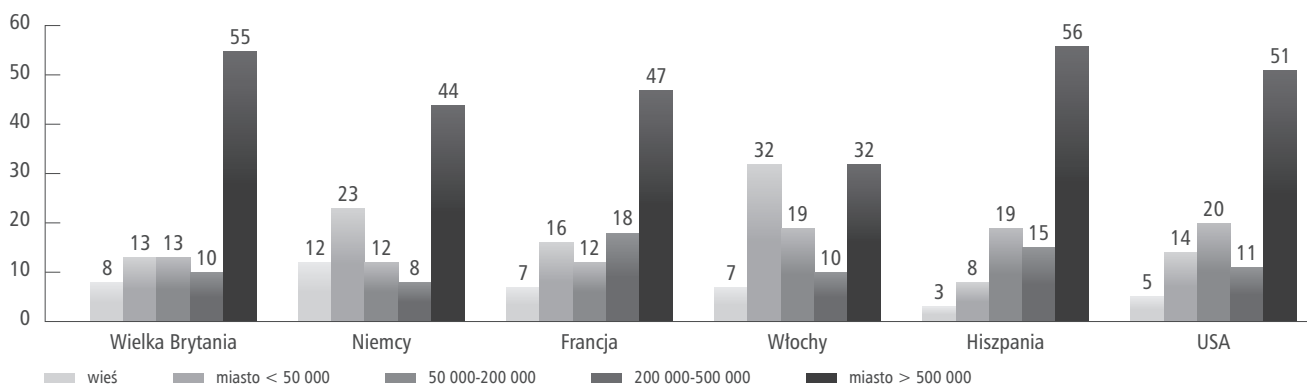

Profil turysty zagranicznego – główne nacje (%)³

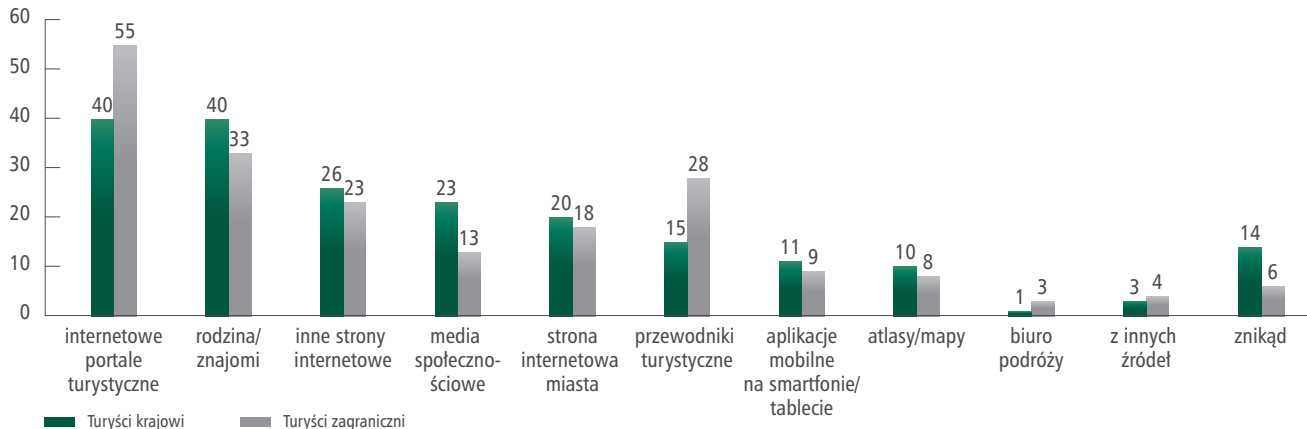
Wiek

Miejsce zamieszkania

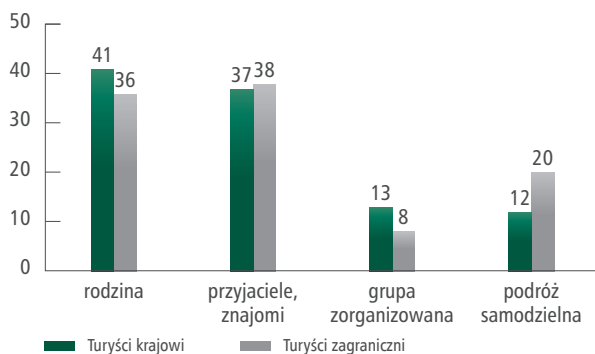
Źródła informacji o Warszawie (%)*

*podane odsetki przekraczają sumę 100%, ponieważ badani mogli wskazać więcej niż jedno źródło

Źródło³

Towarzystwo w podróży do Warszawy (%)*

*podane odsetki przekraczają sumę 100%, ponieważ badani mogli wskazać więcej niż jedną odpowiedź

Źródło³

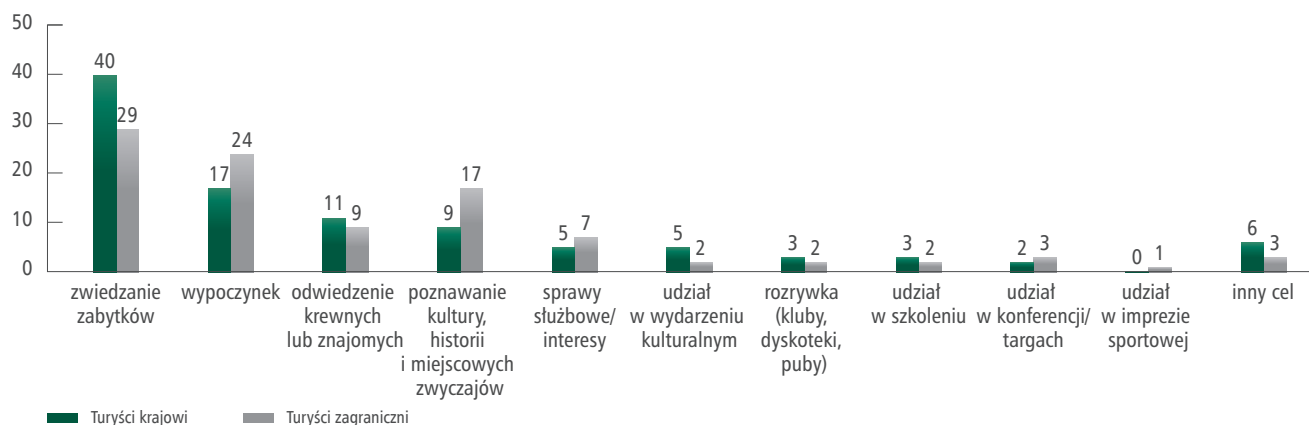

74% turystów organizuje swój przyjazd do Warszawy we własnym zakresie, a dla 10% turystów przyjazd organizuje rodzina lub znajomi³

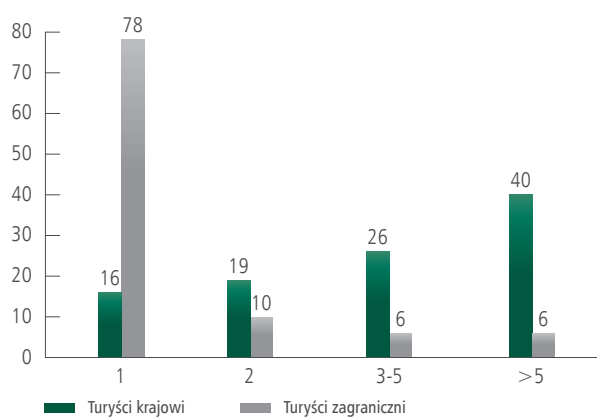

77% turystów przyjeżdża do Warszawy bezpośrednio ze swojego miejsca zamieszkania³

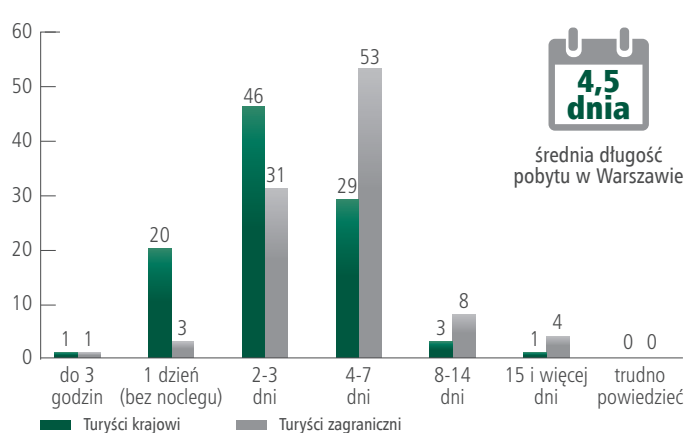
Główny cel wizyty w Warszawie (%)³

Liczba wizyt w Warszawie (%)³

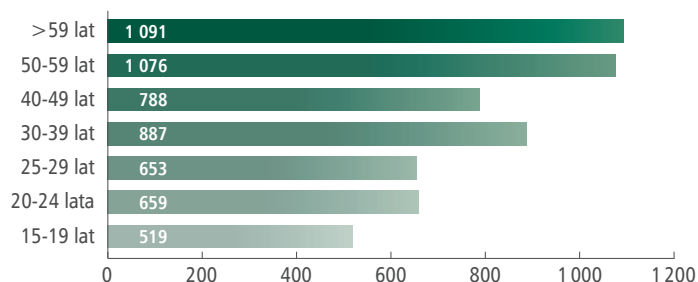

Długość pobytu w Warszawie (%)³

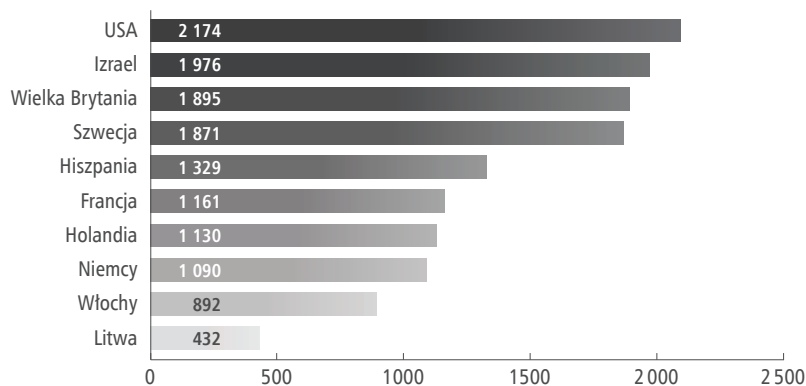

Średnia deklarowana kwota wydatków na osobę podczas pobytu w Warszawie³

W podziale na grupy wiekowe (zł)

W podziale na główne nacje (zł)

739 zł

średnia deklarowana kwota wydatków na osobę podczas pobytu w Warszawie
(402 zł – turyści krajowi,
1 482 zł – turyści zagraniczni)

7. PRZEMYSŁ SPOTKAŃ

Warszawa to **największe i najważniejsze miejsce spotkań** dla wydarzeń naukowych i biznesowych w Polsce. To tutaj łączą się interesy polityczne, ekonomiczne, naukowe i kulturowe całego regionu Europy Środkowo-Wschodniej. Liczne instytucje i organizacje z tych obszarów mają w stolicy swoje siedziby, w naturalny sposób gwarantując napływ idei, innowacji i kapitału.

Warszawa jest **niekwestionowanym liderem** pod względem liczby wydarzeń biznesowych i naukowych w Polsce (kongresy, konferencje, targi, wydarzenia motywacyjne, eventy) – każdego roku odbywa się ich w stolicy **ok. 25 000**.

Wśród ponad **200 głównych obiektów konferencyjnych i eventowych** Warszawy znajduje się m.in.: 19 obiektów kongresowych, 31 hoteli konferencyjnych oraz 41 innych obiektów (muzea, teatry, uczelnie posiadające sale konferencyjne).

Z punktu widzenia branży spotkań Warszawa to miasto z **największą liczbą krajowych i międzynarodowych połączeń lotniczych** w Polsce oraz najlepszą bazą hotelową do celów konferencyjnych.

Źródło¹

Warszawa w światowym rankingu najważniejszego międzynarodowego stowarzyszenia rynku kongresowego – ICCA (International Congress And Convention Association)^{2, 3, 4, 5}

30. miejsce

71 spotkań stowarzyszeń*
(wzrost o 97% w ciągu
ostatnich 10 lat)

19. miejsce

wśród europejskich miast

1. miejsce

wśród polskich miast
(2. Kraków – 65. miejsce w rankingu
światowym, 3. Wrocław – 98. miejsce
w rankingu światowym)

Warszawa wyprzedziła m.in. Monachium, Nowy Jork i Sydney

*spotkania, które odbywają się cyklicznie, skupiają minimum 50 uczestników oraz migrują pomiędzy co najmniej trzema krajami

Szczyt NATO w Warszawie – kluczowe wydarzenie kongresowe w Warszawie w 2016 roku^{5, 6, 7, 8}

największy szczyt w historii
Sojuszu – wzięło w nim udział
ponad **2 000 delegatów**
z ponad 50 państw, w tym: 18
prezydentów, 21 premierów, 41
ministrów spraw zagranicznych
oraz 39 ministrów obrony

ponad **4 000 pokoi** w 20
hotelach zarezerwowano dla
uczestników szczytu

jedno z **najważniejszych
wydarzeń** w światowej
polityce w 2016 roku

na płycie PGE Narodowego
powstały hale i pomieszczenia
dla głów państw, w tym **kopia
Gabinetu Owального** z Białego
Domu dla prezydenta USA –
Baracka Obamy

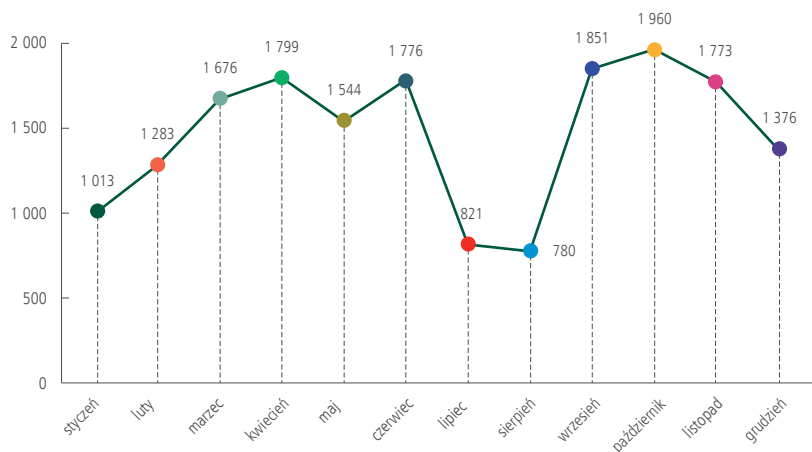
ponad **2 000 dziennikarzy**
uzyskało akredytację do obsługi
szczytu

WIELKOŚĆ I CHARAKTERYSTYKA WARSZAWSKIEGO RYNKU KONFERENCYJNEGO

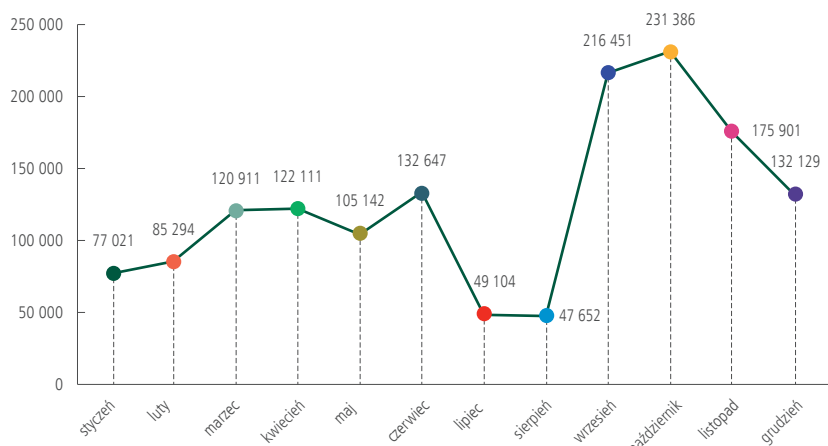
Prezentowane w dalszej części podrozdziału wykresy opierają się o dane z systemu Demand Outlook prowadzonego przez firmę Z-Factor, która zebrała informacje o ponad 17 500 wydarzeniach zorganizowanych w 2016 r. w Warszawie.

System Demand Outlook nie obejmuje wszystkich obiektów konferencyjnych w Warszawie – informacje dotyczą przede wszystkim obiektów hotelowych, które ze względu na swój potencjał infrastrukturalny oraz ofertę są istotne z punktu widzenia rynku wydarzeń w Warszawie. Są to głównie hotele 5, 4 i 3-gwiazdkowe. Ich udział w ogólnej liczbie objętych badaniem wydarzeń wyniósł prawie 84%, a w wynajętej powierzchni – prawie 75%.¹

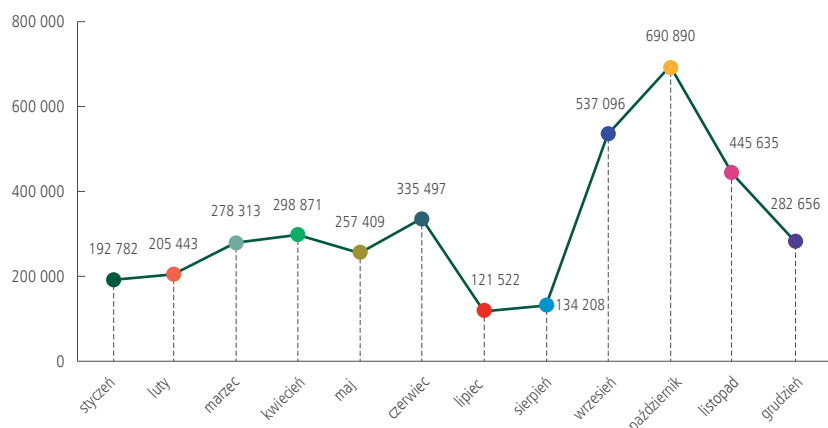
Liczba wydarzeń wg miesięcy^{1, 9}

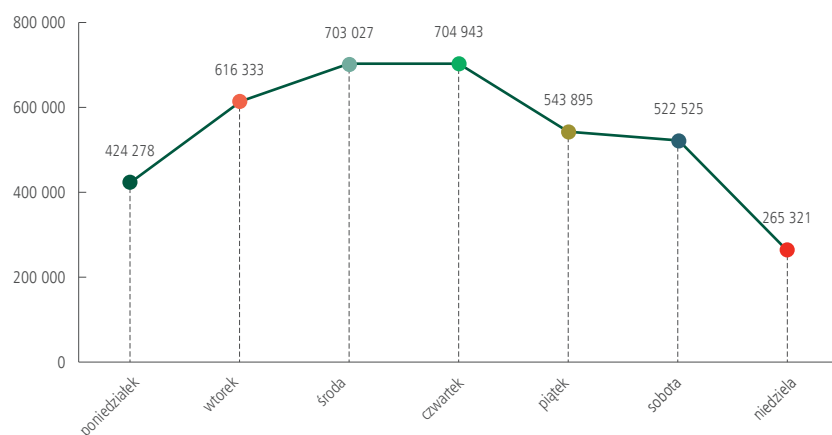
Liczba uczestników wydarzeń wg miesięcy^{1, 9}

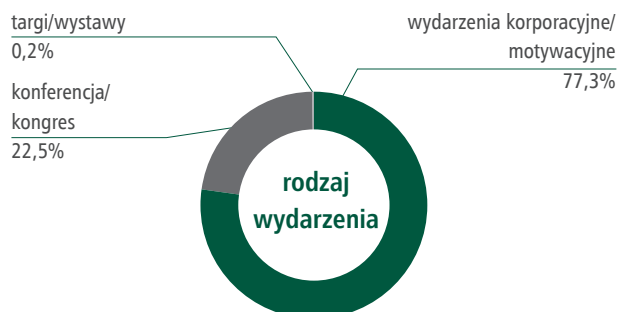
Wykorzystana powierzchnia wg miesięcy (m²)¹

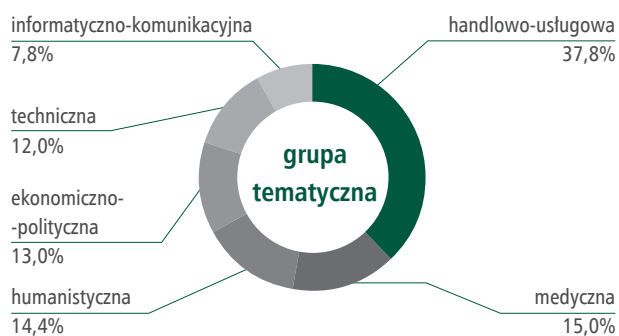
Wykorzystana powierzchnia wg dni tygodnia (m²)¹

Wydarzenia wg rodzaju¹

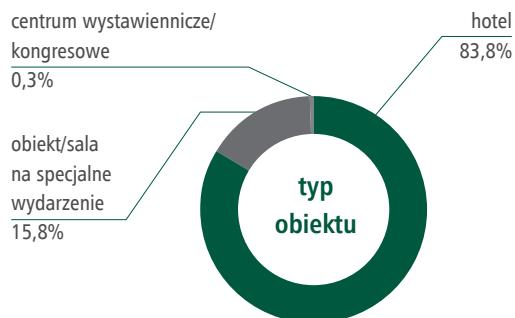
Wydarzenia wg grup tematycznych¹

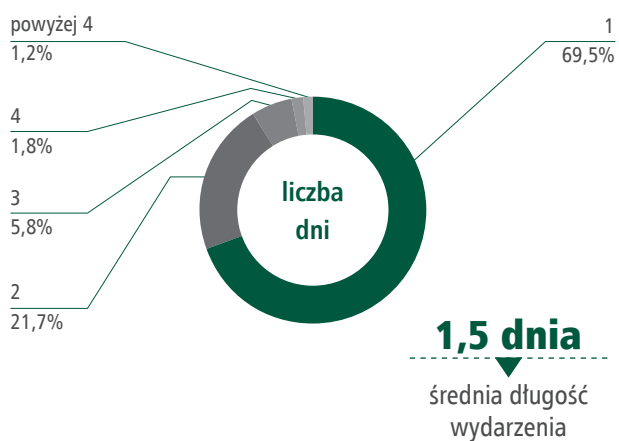
Wydarzenia wg rodzaju organizatora¹

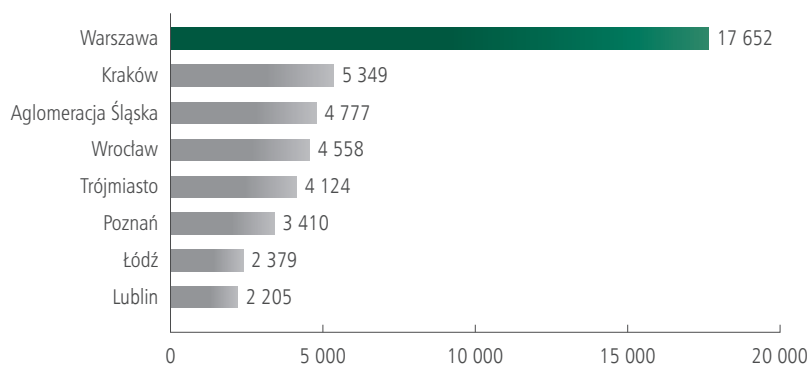
Wydarzenia wg typu obiektu¹

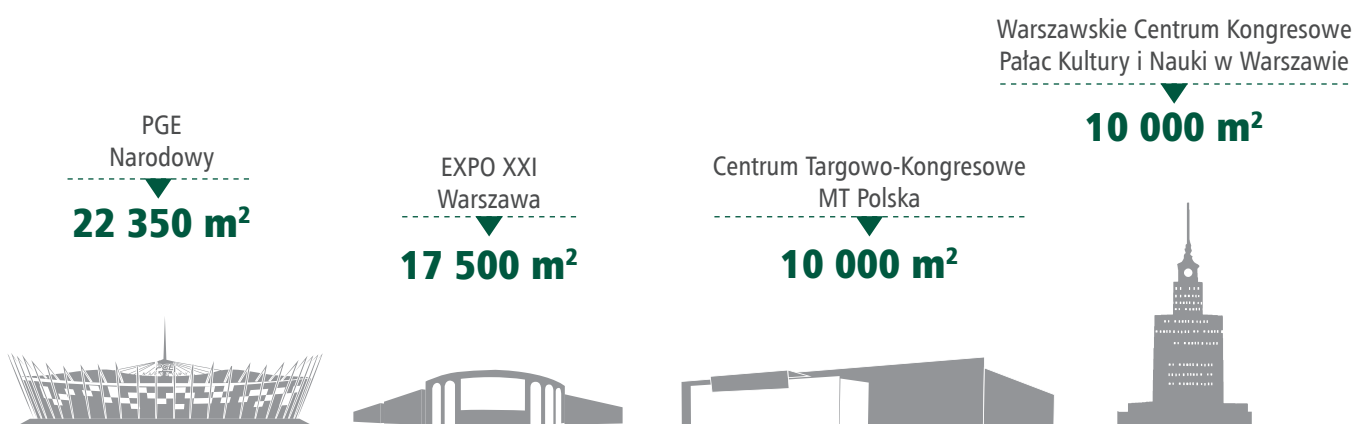
Wydarzenia wg czasu trwania^{1, 9}

Liczba wydarzeń w wybranych polskich miastach⁹

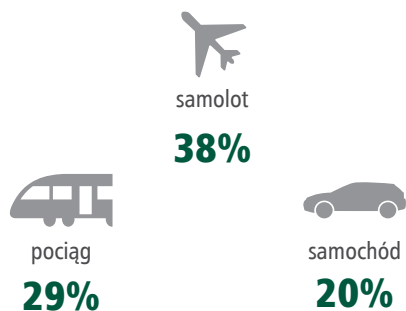

POWIERZCHNIA WYSTAWIENNICZA WYBRANYCH OBIEKTÓW¹⁰

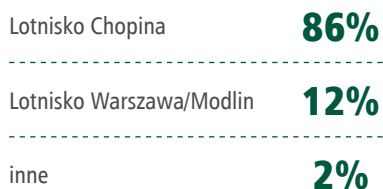

CHARAKTERYSTYKA RUCHU TURYSTYCZNEGO – TURYSŒCI BIZNESOWI¹¹

Główne środki transportu wykorzystywane w podróży bezpośrednio do Warszawy

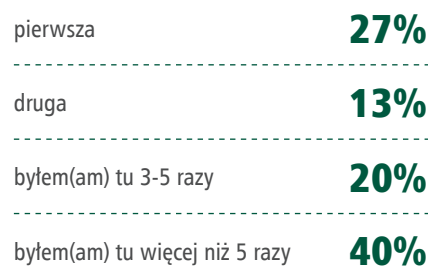
Lotniska przylotu do Warszawy

Główne formy zakwaterowania w Warszawie

Wizyty w Warszawie

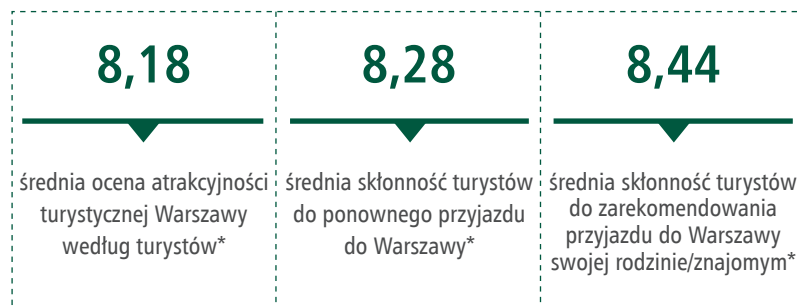
Wydatki podczas pobytu w Warszawie

8. WIZERUNEK WARSZAWY

WARSZAWA W OPINII TURYSTÓW¹

* w skali od 1 do 10

Wśród szczególnie pozytywnych wrażeń z Warszawy turyści najczęściej wymieniają:

interesujące miejsca i zabytki

przyjaznych ludzi

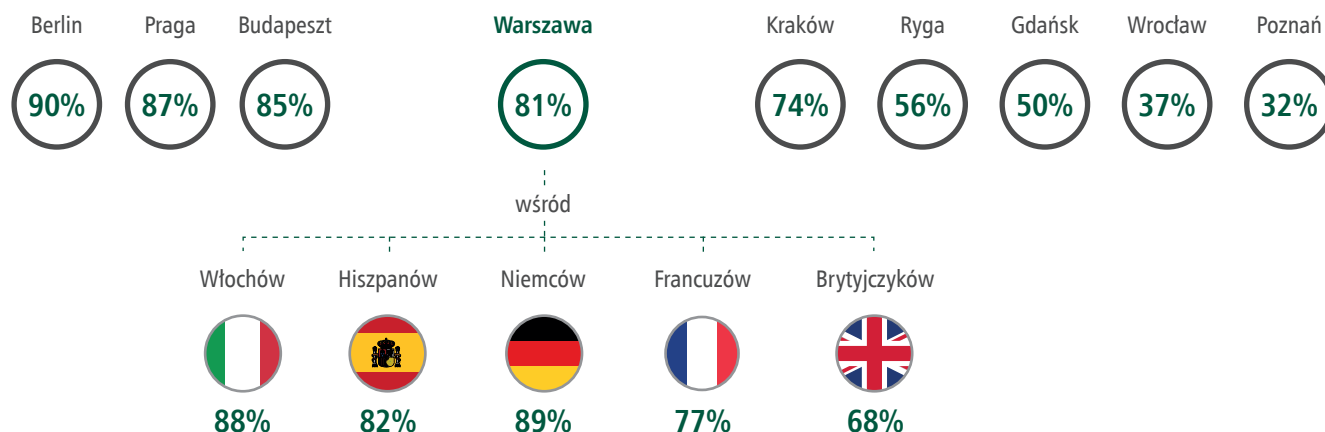
dobrą gastronomię

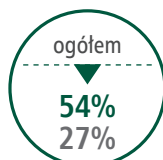
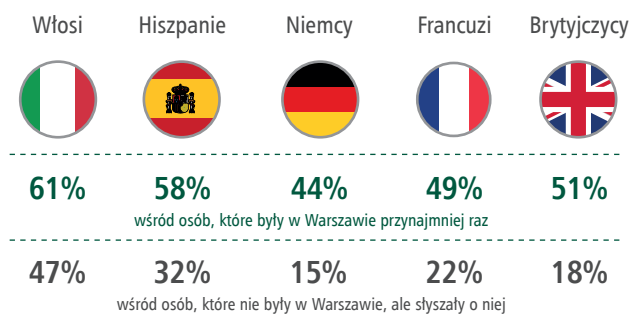
WIZERUNEK WARSZAWY WŚRÓD MIESZKAŃCÓW WYBRANYCH KRAJÓW EUROPEJSKICH^{*2}

* Francji, Hiszpanii, Niemiec, Wielkiej Brytanii, Włoch

Znajomość Warszawy na tle wybranych miast europejskich

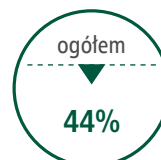
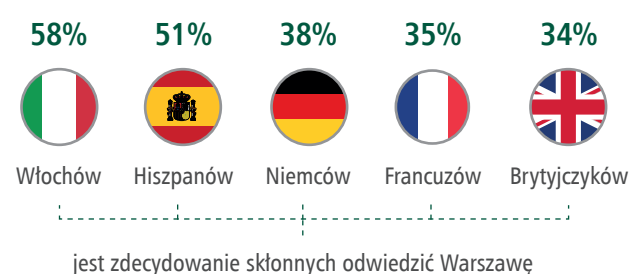

Pozytywne odczucia związane z Warszawą*

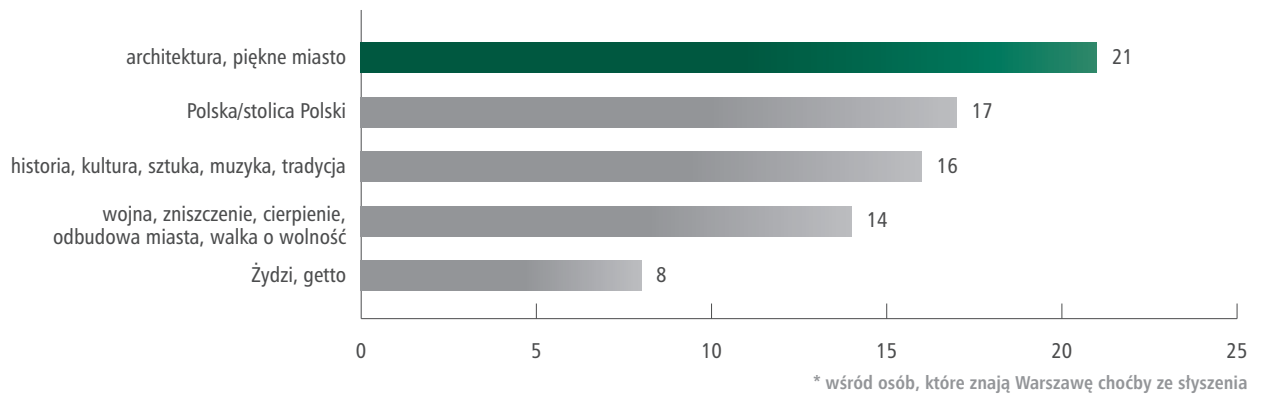
* wśród osób, które znają Warszawę choćby ze słyszenia

Skłonność do odwiedzenia Warszawy*

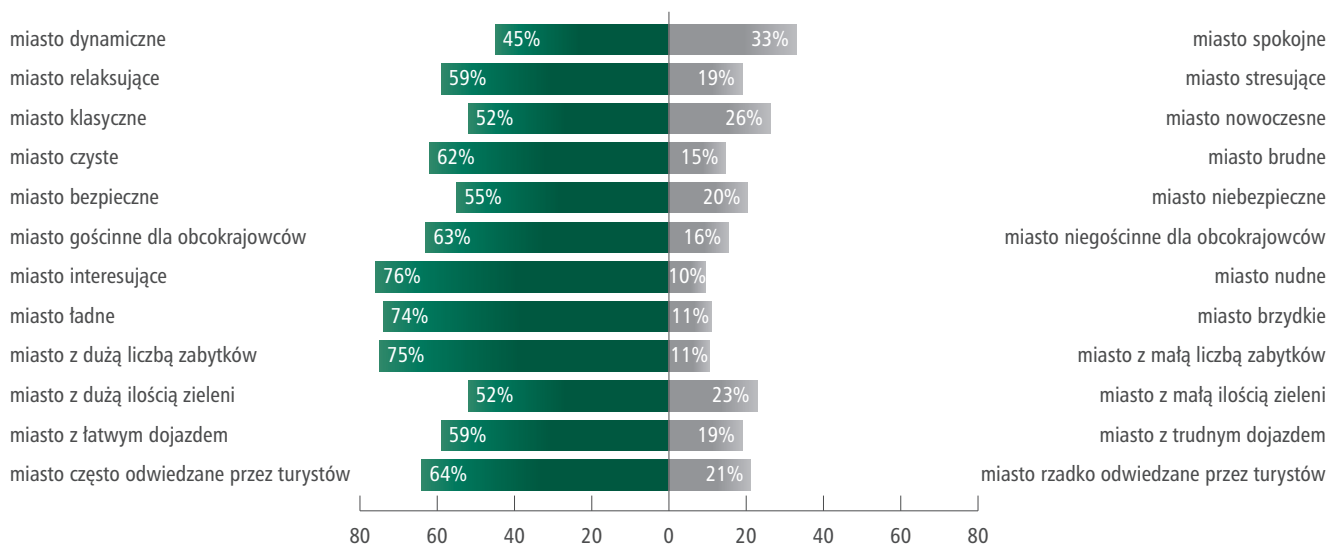
* wśród osób, które znają Warszawę choćby ze słyszenia

Wybrane spontaniczne skojarzenia z Warszawą (%)*

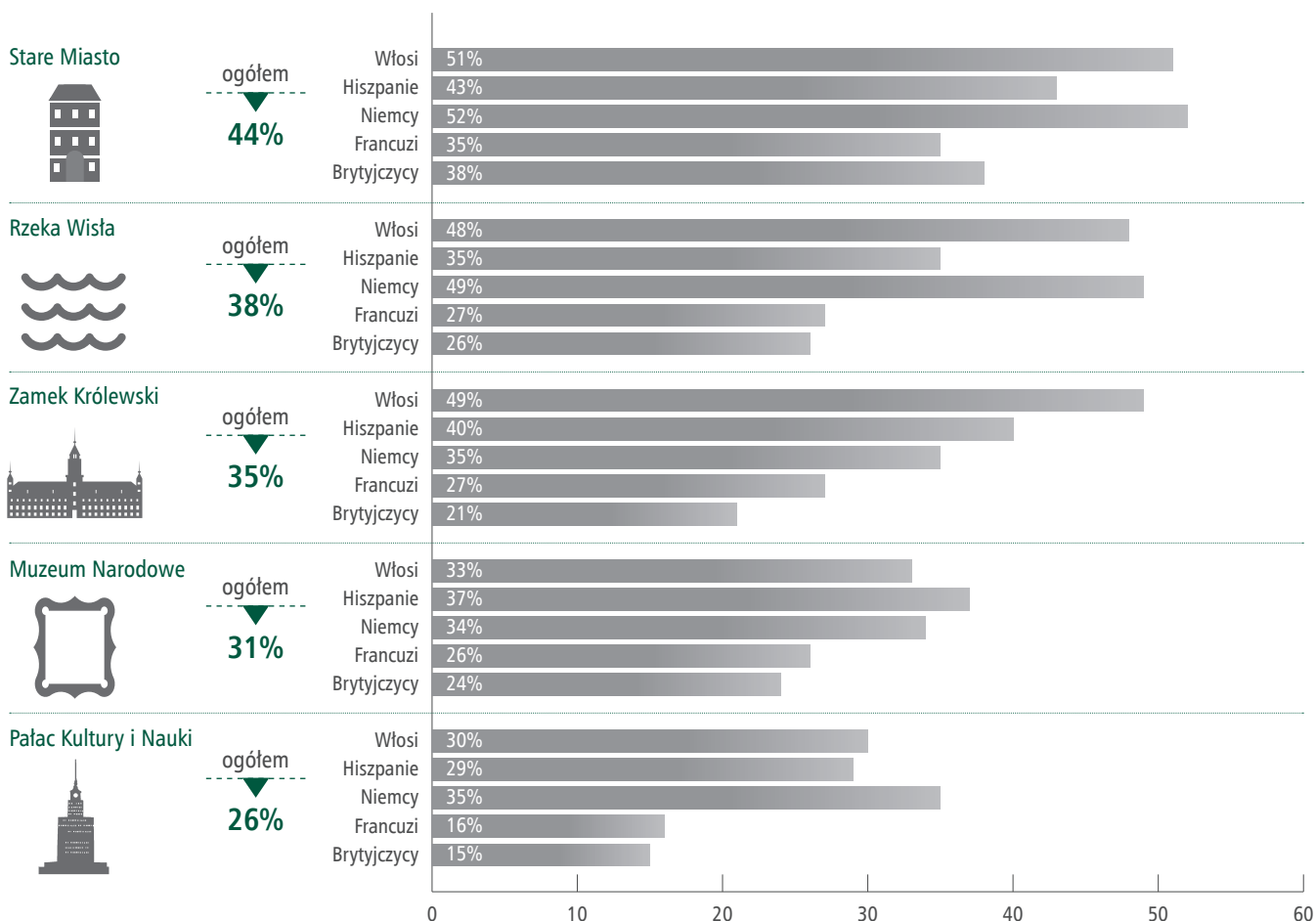
*wśród osób, które znają Warszawę choćby ze słyszenia

Cechy Warszawy*

* według osób, które znają Warszawę choćby ze słyszenia

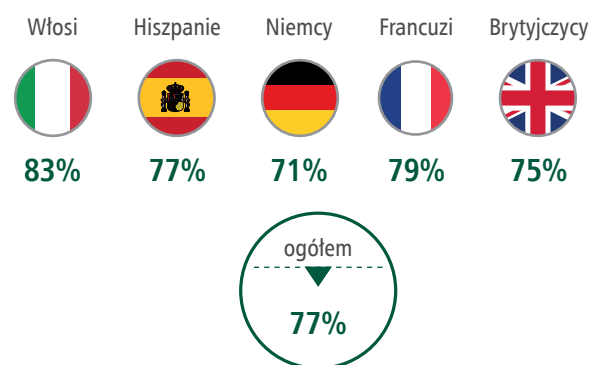
Najbardziej rozpoznawalne miejsca i obiekty związane z Warszawą*

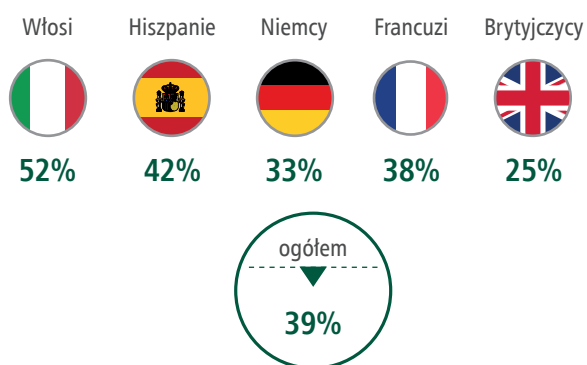
* wśród osób, które znają Warszawę choćby ze słyszenia

Rozpoznawalność wybitnych osób związanych z Warszawą*

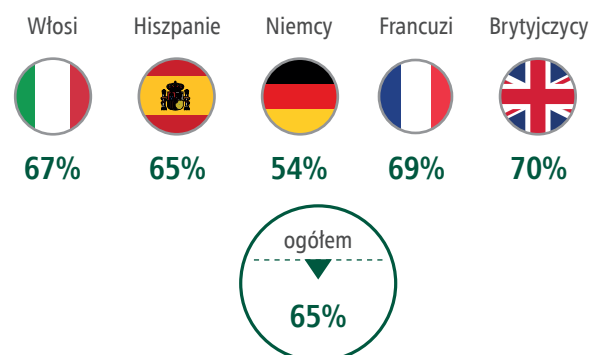
Znajomość postaci Fryderyka Chopina

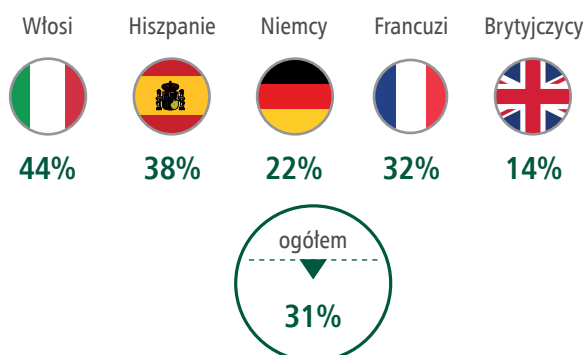
Kojarzenie postaci Fryderyka Chopina z Warszawą**

Znajomość postaci Marii Skłodowskiej-Curie

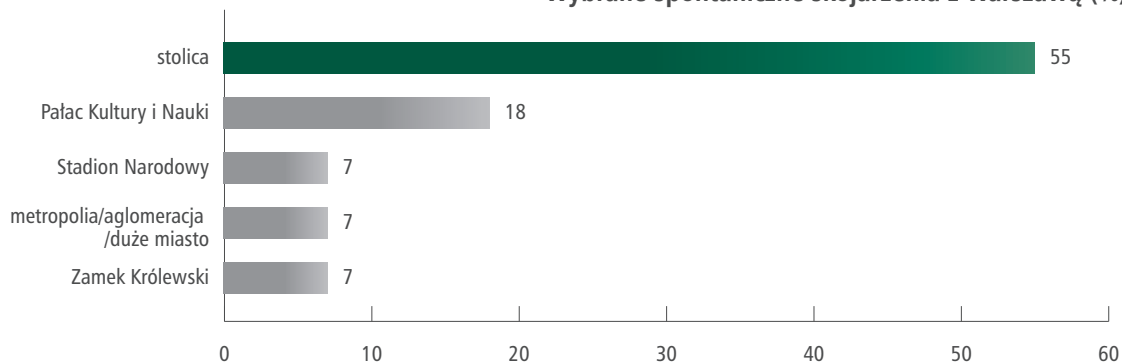

Kojarzenie postaci Marii Skłodowskiej-Curie z Warszawą**

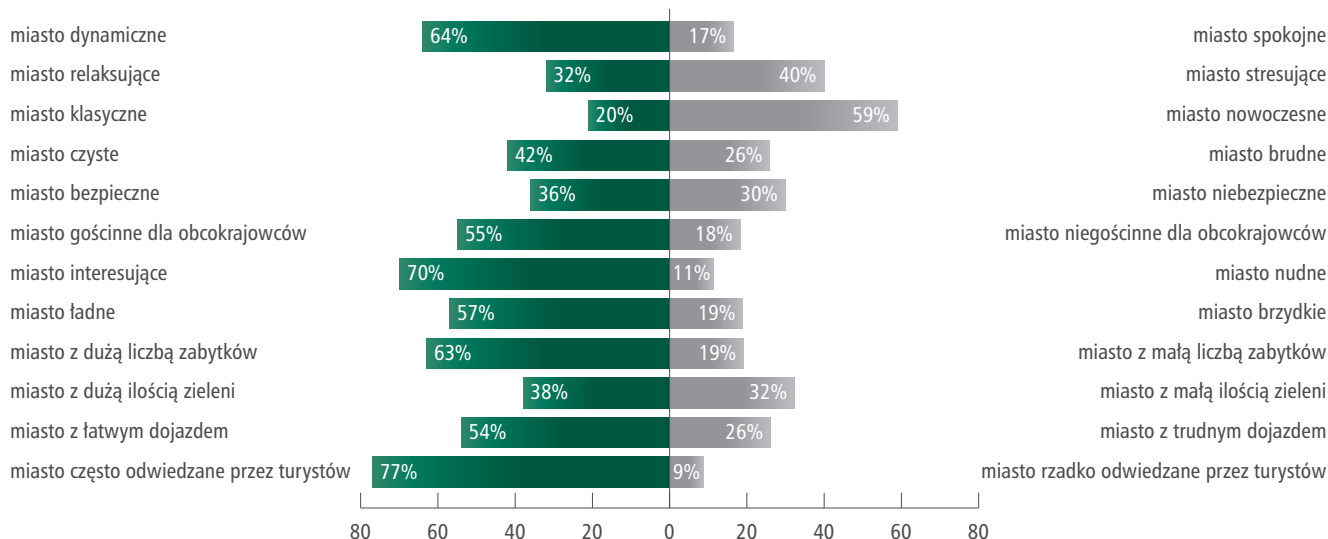

* wśród osób, które znają Warszawę choćby ze słyszenia
 ** wśród osób, które znają tę postać

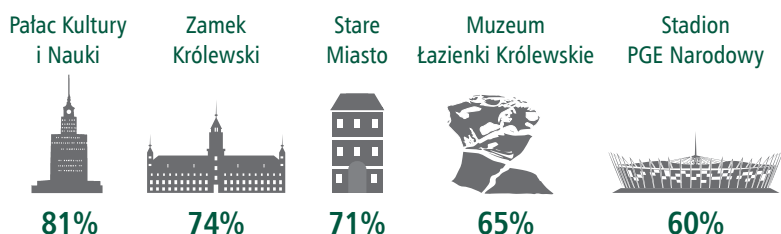
Wybrane spontaniczne skojarzenia z Warszawą (%)

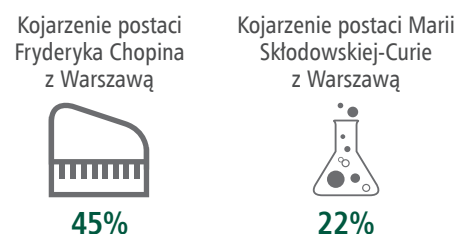
Cechy Warszawy

Najbardziej rozpoznawalne miejsca i obiekty związane z Warszawą

Rozpoznawalność wybitnych osób związanych z Warszawą

Rozdział 1:

1. PRZEGLĄD STATYSTYCZNY WARSZAWY. ROK XXVI. NR 1. Kwartalnik, URZĄD STATYSTYCZNY W WARSZAWIE, 2017
2. PRZEGLĄD STATYSTYCZNY WARSZAWA. ROK XXV. NR 4. Kwartalnik, URZĄD STATYSTYCZNY W WARSZAWIE, 2017
3. BIULETYN STATYSTYCZNY MIASTA KRAKOWA. Rok XVIII. IV KWARTAŁ, Urząd Statystyczny w Krakowie, 2016
4. SYTUACJA SPOŁECZNO-GOSPODARCA ŁÓDZI. IV KWARTAŁ 2016, URZĄD STATYSTYCZNY W ŁÓDZI, 2017
5. POZNAN. BIULETYN STATYSTYCZNY. Rok XXV. Nr 4. IV kwartał 2016, Urząd Statystyczny w Poznaniu, 2016
6. WROCŁAW. SYTUACJA SPOŁECZNO-GOSPODARCA. I-IV KWARTAŁ, URZĄD STATYSTYCZNY WE WROCŁAWIU, 2016
7. Wpływ turystyki na gospodarkę Warszawy, Stowarzyszenie na rzecz Badań, Rozwoju i Promocji Turystyki, 2017
8. E-REGI 2016. EUROPEAN REGIONAL ECONOMIC GROWTH INDEX, JONES LANG LASALLE IP, INC., 2016
9. fdi EUROPEAN CITIES AND REGIONS OF THE FUTURE 2016/17. RANKINGS, fdi Intelligence, The Financial Times Ltd., 2016
10. fdi POLISH CITIES OF THE FUTURE 2015/16, fdi Intelligence, The Financial Times Ltd., 2015
11. EMEA Investor Intentions Survey 2016, CBRE Ltd, 2016
12. The Global Financial Centres Index 20, Long Finance, 2016
13. Tholons 2016 Top 100 Outsourcing Destinations, Tholons, 2016
14. MAIN STREETS ACROSS THE WORLD 2016/2017, Cushman & Wakefield LLP, 2016
15. SUSTAINABLE CITIES INDEX 2016, Arcadis, 2016
16. Warszawski Rynek Biurowy, 4 kwartał 2016, CBRE Sp. z o.o., 2017
17. RYNEK BIUROWY W WARSZAWIE. Podsumowanie 2016 roku, Cushman & Wakefield LLP, 2017
18. POLAND. YOUR PLACE TO INVEST 2017
19. <http://www.propertynews.pl/biura/q22-oficjalnie-otwarty-zobacz-film.49445.html>
20. <http://tvnwarszawa.tvn24.pl/informacje,news,warsaw-spire-oficjalnie-otwarty-to-jeden-z-najwyzszych-budynkow-w-europie.202346.html>
21. RYNEK BIUROWY. GŁÓWNE MIASTA REGIONALNE W POLSCE. Podsumowanie 2016 roku, Cushman & Wakefield LLP, 2017
22. WARSZAWA. MIASTO STARTUPÓW, m.st. Warszawa, 2017
23. WARSZAWA. MIASTO STARTUPÓW – Ulotka
24. <http://warszawa.onet.pl/ruszylo-centrum-przedsiębiorczosci-smolna/7x9p9>
25. <http://www.um.warszawa.pl/aktualnosci/centrum-kreatywno-ci-targowa-otwarte>
26. <http://www.um.warszawa.pl/aktualnosci/centrum-kreatywno-ci-targowa-27>
27. STARTUP HEATMAP EUROPE 2016, EUROPEAN STARTUP INITIATIVE, 2016
28. <http://www.eu-startups.com/2016/06/top-15-europes-biggest-startup-hubs-in-2016/>
29. Perspektywy
30. <http://www.perspektywy.pl/RSW2016/ranking-uczelnia-akademickich>
31. EF EPI. EF English Proficiency Index 2016, EF Education First Ltd., 2016
32. <http://www.ef.pl/epi/regions/europe/poland/>
33. Barometr Warszawski XI'16, Urząd m.st. Warszawy, 2016

Rozdział 2:

1. <http://www.lot.com/pl/pl/>
2. <https://www.airberlin.com/pl>
3. <https://www.alitalia.com/pl/pl/offers.html>
4. <https://www.emirates.com/pl/polish/>
5. Lotnisko Chopina w Warszawie
6. http://www.ulc.gov.pl/_download/regulacja_rynku/statystyki/IV_kw_2016/wg_portow_lotniczych-Q42016.pdf
7. <http://www.lotnisko-chopina.pl/pl/samochod.html>
8. <https://maps.google.pl/>
9. <http://www.sleepingairports.net/2016/best-airports-europe.htm>
10. <https://www.lotnisko-chopina.pl/pl/aktualnosci-i-wydarzenia/0/371/szczegoly.html>
11. <https://www.lotnisko-chopina.pl/pl/aktualnosci-i-wydarzenia/0/513/szczegoly.html>
12. <https://www.lotnisko-chopina.pl/pl/aktualnosci-i-wydarzenia/0/495/szczegoly.html>
13. <https://www.lotnisko-chopina.pl/pl/aktualnosci-i-wydarzenia/0/229/szczegoly.html>
14. <https://www.lotnisko-chopina.pl/pl/aktualnosci-i-wydarzenia/0/443/szczegoly.html>
15. <https://www.lotnisko-chopina.pl/pl/aktualnosci-i-wydarzenia/0/403/szczegoly.html>
16. Lotnisko Warszawa/Modlin
17. <http://modlinairport.pl/pasazer/parking-dojazd-samochodem>
18. <https://www.modlinbus.pl/strony/page/dojazd-z-warszawy-centrum-na-lotnisko-modlin>
19. <http://modlinairport.pl/aktualnosci/ryanair-uruchamia-nowe-palaczenie-do-walencji>
20. <http://modlinairport.pl/aktualnosci/coraz-wieksza-oferta-gastronomiczna-lotniska>
21. <http://turystyka.rp.pl/artukyl/706099,1299940-Modlin-nakarmi-pasazero-w-tapasami.html>
22. TURYSTYKA W WARSZAWIE. RAPORT 2015, STOŁECZNE BIURO TURYSTYKI, 2016
23. PODSUMOWANIE RUCHU 2016. Kraków Airport, Kraków Airport, 2017
24. <https://www.katowice-airport.com/pl/lotnisko/statystyki-roczne>
25. <http://airport.wroclaw.pl/lotnisko-o-lotnisku/statystyki/statystyki-ogolne/>
26. <http://www.airport-poznan.com.pl/port-lotniczy/statystyki>
27. IATA World Airport Traffic 2007-2016, Budapest Airport
28. Traffic Report – 2016, Prague Airport
29. http://www.viennaairport.com/en/company/press__news/press_releases__news_17news_beitrag_id=1484560994069
30. Annual Traffic Report 2016, Munich Airport, 2017
31. <http://rozklad-pkp.pl/>
32. <https://www.intercity.pl/pl/site/o-nas/dzial-prasowy/aktualnosci/dodatni-wynik-finansowy-i-ponad-7-mln-pasazerow-wiecej-pkp-intercity-podsumowuje-2016-rok.html>
33. Antresola na Dworcu Centralnym udośćpioną podróżnym – Komunikat prasowy, PKP S.A., 23.03.2017
34. Raport z badania opinii turystów odwiedzających Warszawę w 2016 roku, Ipsos Sp. z o.o., 2016

Rozdział 3:

1. Stołeczne Biuro Turystyki na podstawie danych z Urzędu m.st. Warszawy oraz Ministerstwa Sportu i Turystyki
2. TURYSTYKA W M.ST. WARSZAWIE W 2016 R., URZĄD STATYSTYCZNY W WARSZAWIE, 2017
3. Turystyka w m.st. Warszawie w I kwartale 2016 r., Urząd Statystyczny w Warszawie
4. Turystyka w m.st. Warszawie w II kwartale 2016 r., Urząd Statystyczny w Warszawie
5. Turystyka w m.st. Warszawie w III kwartale 2016 r., Urząd Statystyczny w Warszawie

6. Turystyka w m.st. Warszawie w IV kwartale 2016 r., Urząd Statystyczny w Warszawie
7. Wykorzystanie turystycznych obiektów noclegowych w 2016 roku, GŁÓWNY URZĄD STATYSTYCZNY, 2017
8. Raport z badania opinii turystów odwiedzających Warszawę w 2016 roku, Ipsos Sp. z o.o., 2016
9. RAPORT 2016. Rynek Hotelarski w Polsce. Wydanie specjalne czasopisma ŚWIAT HOTELI, BROG Marketing Sp. z o.o. S.K., LIPEC-SIERPIEŃ 2016
10. <http://www.horecanet.pl/Polskie-hotele-w-Przewodniku-Michelin,wiadomosc,18,marzec,2016.aspx>
11. http://www.tur-info.pl/pak_id,49363,trivago_pl,ceny_noclegow,europejskie_miasta,madryt,rzym,berlin,warszawa,krakow.htm

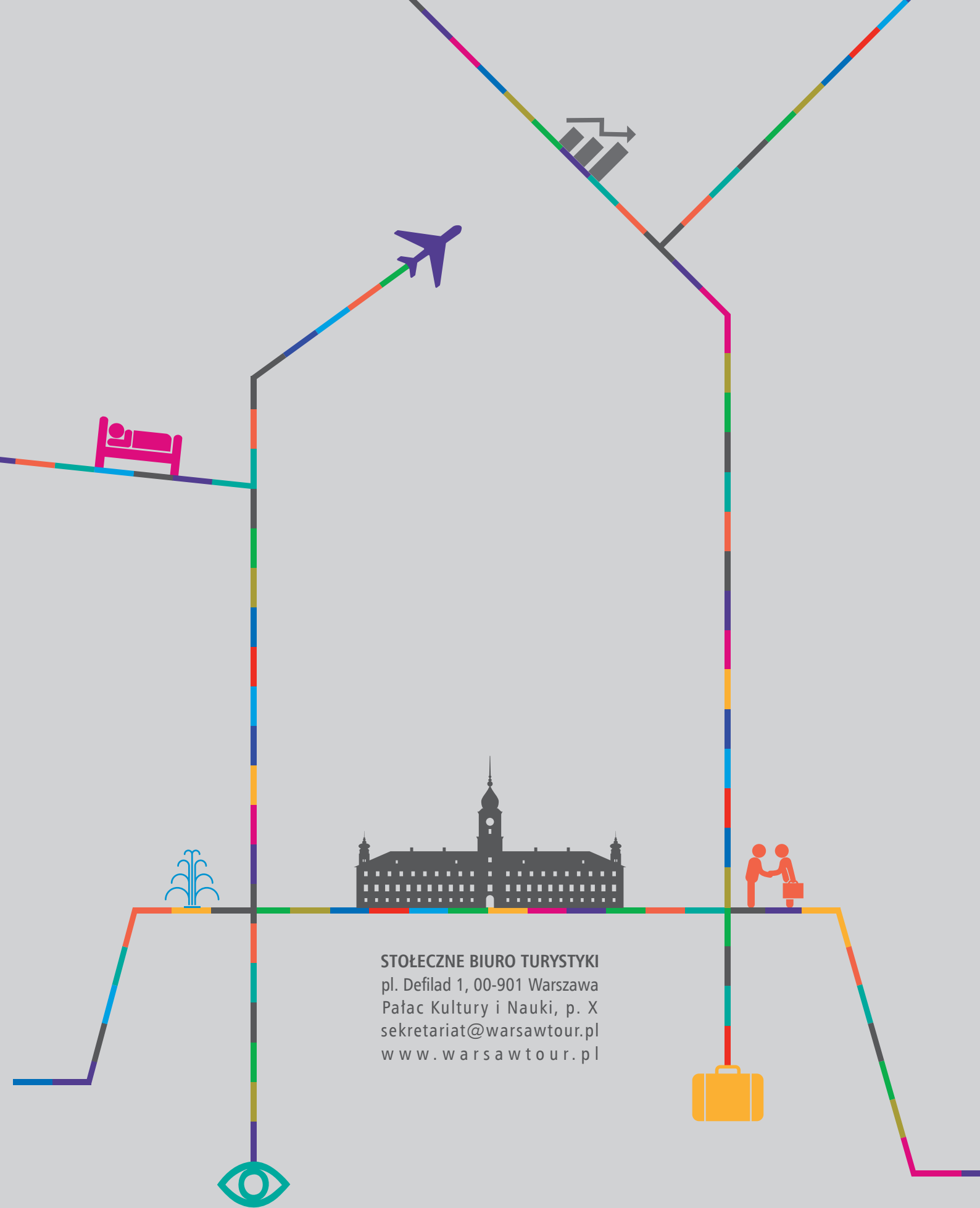
Rozdział 4:

1. Muzeum Łazienki Królewskie w Warszawie
2. <http://www.lazienki-krrolewskie.pl/pl/aktualnosci/stara-orangeria-jak-nowa>
3. <http://www.lazienki-krrolewskie.pl/pl/aktualnosci/lazienki-krrolewskie-z-nagroda-europejskiego-klubu-biznesu>
4. <http://www.lazienki-krrolewskie.pl/pl/aktualnosci/w-lazienkach-wykul-sie-paw-po-raz-pierwszy-od-kilku-lat>
5. Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie
6. <http://warszawa.eska.pl/news/zabytkowe-mebel-z-xviii-wieku-wrocily-do-muzeum-w-wilanowie-wideo-audio/109884>
7. <http://turystyka.wp.pl/warszawa-krrolewski-ogrod-swiatla-w-wilanowie-6059582815114369a>
8. <http://warszawa.wyborcza.pl/warszawa/1,34862,20877337,magiczna-kraina-w-wilanowie-tak-wyglada-krrolewski-ogrod-swiatla.html>
9. Muzeum Narodowe w Warszawie
10. <http://www.mnw.art.pl/wystawy/w-muzeum-wszystko-wolno-wystawa-przygotowana-przez-dzieci,195.html>
11. <http://www.mnw.art.pl/aktualnosci/w-muzeum-wszystko-wolno-w-finale-konkursu-2016-children-in-museums-award,284.html>
12. <http://konkursybilan.nimoz.pl/LAUREACI2016>
13. <http://www.mnw.art.pl/wystawy/brescia-renaissance-na-palocny-wlochbr-moretto-savoldo-moroni-rafael-cytjan-lotto,178.html>
14. Zamek Królewski w Warszawie - Muzeum
15. <http://www.antyradio.pl/technologie/Internet/Google-zwiedzilo-Zamek-Krolewski-w-Warszawie-6898>
16. <https://www.zamek-krrolewski.pl/wiedzenie/archiwum-wystaw-czasowych/wystawa-sacrum-palocnia-ubielew-966-2016>
17. Muzeum Powstania Warszawskiego
18. <http://www.1944.pl/artukyl/jak-wygladal-rok-2016-w-muzeum-powstania-warsz.4406.html>
19. <http://www.1944.pl/artukyl/wystawa-miara-pokoju-quantum-of-peace-z-p.4488.html>
20. Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN
21. <http://www.polin.pl/pl/aktualnosci/2015/12/22/polin-europejskim-muzeum-roku-2016>
22. <http://www.polin.pl/pl/aktualnosci/2016/02/25/wystawa-franka-stell-otwarta-relacja-z-wernisazu>
23. <http://warszawa.wyborcza.pl/warszawa/1,34862,21204649,muzeum-polin-wystawa-franka-stell-wsrod-najlepszych-slavs-and-tatars-usta-usta>
24. Muzeum Fryderyka Chopina w Warszawie
25. <http://chopin.museum.pl/events/archives/id/823>
26. <http://culture.pl/pl/wydarzenie/polskie-muzea-na-international-symposium-on-electronic-art-2016>
27. Muzeum Techniki i Przemysłu NOT
28. <http://mtip.pl/>
29. Centrum Sztuki Współczesnej Zamek Ujazdowski
30. <http://u-ujazdowski.pl/program/wystawy/angelika-markul>
31. <http://u-ujazdowski.pl/program/wystawy/slavs-and-tatars-usta-usta>
32. <http://culture.pl/pl/artukyl/slavs-and-tatars-w-zamku-ujazdowskim>
33. Zachęta - Narodowa Galeria Sztuki
34. <https://zacheta.art.pl/wystawy/bogactwo>
35. <https://zacheta.art.pl/wystawy/common-affairs>
36. <http://kulturaonline.pl/wystawa,common,affairs,polacy,zawojowali,berlin,zdjecia,titul,artukyl,26108.html>
37. Centrum Nauki Kopernik
38. <http://www.kopernik.org.pl/wystawy/plyn-lub-gin/>
39. <http://www.kopernik.org.pl/projekty-specjalne/festival-przemiany/>
40. <http://warszawa.naszemiasto.pl/artukyl/festival-przemiany-2016-o-niesmiertelnosci-w-centrum-nauki,3821930,galop,t,id,tm.html>
41. PGE Narodowy
42. <http://www.pgenarodowy.pl/aktualnosci/5965,rekordowy-lotto-warszawski-memorial-kamili-skolimowskiej>
43. <http://www.pgenarodowy.pl/aktualnosci/6706,blisko-dwa-miliony-gosci-na-pge-narodowym-w-2016-roku>
44. Pałac Kultury i Nauki w Warszawie
45. <http://titanic.cojestrane24.pl/wystawa>
46. <http://www.pkin.pl/aktualnosci/50-horizont-historii-3d-w-pkin>
47. Miejski Ogród Zoologiczny w Warszawie
48. <http://www.um.warszawa.pl/aktualnosci/12-tysi-cy-zwierz-t-i-730-tysi-cy-zwiedzaj-cych-zoo-w-2016-roku>
49. <http://warszawa.wyborcza.pl/warszawa/1,34862,20252125,marcin-gortat-odwiedzil-zyrafka-w-zoo-maly-juz-go-przerosl.html>
50. <http://wawalove.pl/Zyrafek-Gortat-obchodzi-pierwsze-urodziny-a24700>
51. Raport z badania opinii turystów odwiedzających Warszawę w 2016 roku, Ipsos Sp. z o.o., 2016
52. <http://sarp.warszawa.pl/znany-laureatow-nagrody-architektonicznej-prezydenta-m-st-warszawy/>
53. <http://warszawa.naszemiasto.pl/artukyl/muzeum-katynskie-uuroczyste-otwarcie-placowki,3513011,artgal,t,id,tm.html>
54. <http://archwiva.pl/aktualnosci/czekamy-na-gosci-z-70-krajow/>
55. Urząd m.st. Warszawy
56. Stołeczna Estrada
57. <http://www.lazienki-krrolewskie.pl/pl/aktualnosci/koncerty-chopinowskie-2016-w-lazienkach-krrolewskich>
58. Alter Art Festival Sp. z o.o.
59. <http://fundacijakamili.pl/2016/08/28/82-98-rekord-swiatla-anity-wlodarczyk-na-lotto-warszawskim-memorialu-kamili-skolimowskiej/>
60. Walk Events Sp. z o.o.
61. <http://mrot.pl/7-aktualnosci/1048-najlepsze-produkty-turystyczne-woje-wodztwa-mazowieckiego-w-roku-2016>
62. Badanie publiczności warszawskich instytucji kultury. RAPORT Z BADANIA ILOŚCIOWEGO, Kantar Millward Brown, 2016
63. http://www.michelin.pl/komunikatyprasowe_wiadomosci/Gwiazdka-Michelin-dla-20drugiej-polskiej-restauracji
64. <http://culture.pl/pl/artukyl/gdzie-jesc-juz-jest-przewodnik-kulinarny-gault-millau-2016>
65. <http://warszawa.wyborcza.pl/warszawa/1,34862,19836137,warsaw-restaurant-week-tydzien-kulinary-stolu.html>
66. <http://warszawa.naszemiasto.pl/artukyl/warszawa-to-miasto-dla-wegan-i-vegetarian-zdaniem-portali,3790521,artgal,t,id,tm.html>

Rozdział 5:

1. <http://podroze.se.pl/polska/mazowieckie/warszawa/hala-koszyki-najmniejsze-miejsce-w-stolicy/5772/>

2. <http://wawalove.pl/Wkrotce-otwarcie-Hali-Koszyki-Będzie-to-wyjatkowy-punkt-na-mapie-stolicy-a24276>
3. <https://www.koszyki.com/nawosci/muzyka-w-hali-koszyki/>
4. <https://www.koszyki.com/nawosci/nasze-nagrody/>
5. <http://warszawa.eska.pl/poznaj-miasto/nocny-market-w-warszawie-powstanie-pierwszy-nocny-street-food/174900>
6. <http://warszawa.naszemiasto.pl/artukyl/nocny-market-w-warszawie-na-dworcu-glownym-tak-wyglada-nowe,3757880,artgal,t,id,tm.html>
7. <https://mowianiamiescie.pl/artukyl/806-nocny-market-nowa-inicjatywa-dla-smakoszy>
8. <http://k-mag.pl/artukyl/opuszczony-dworzec-zamieni-sie-tetniacy-zyciem-nocny-market-noca-będzie-tu-mozna-dobrze-zjesz-wypic-ogolic-brode-i-zrobic-tatuaz/>
9. <http://warsawfoodie.pl/2016/09/nocny-market-zakonczenie-sezonu/>
10. <http://targisnadanioowy.pl/>
11. <http://warszawa.naszemiasto.pl/artukyl/ruszylo-targ-sniadaniowy-na-zoliborzu-w-zimowej-odslonie,3908570,artgal,t,id,tm.html>
12. <http://www.um.warszawa.pl/aktualnosci/pldefiad-przyjd-sprawd-zosta-b-d-u-siebie>
13. <http://warszawa.naszemiasto.pl/artukyl/plac-defiad-znow-ozyje-trzy-miejsce-koncertow-teatru-i,3752275,artgal,t,id,tm.html>
14. <http://www.um.warszawa.pl/aktualnosci/inauguracja-kolejnej-edycji-projektu-plac-defiad>
15. <http://portpraski.onet.pl/praga-dzielnica-artistow-i-nowych-inwestycji/>
16. Muzeum Warszawy
17. <http://muzeumpragi.pl/o-muzeum/>
18. <http://otwartazabkowska.pl/idea>
19. <http://warszawa.wyborcza.pl/warszawa/1,34862,21159869,zimowa-otwarta-zabkowska-praski-deptak-ozyje-na-poczatku-stycznia.html>
20. <http://warszawa.wyborcza.pl/galeria/warszawa-w-7-odslonach-stolice-zwiedzamy-metrem/napo-20131105pm-013>
24. <http://warszawa.wyborcza.pl/warszawa/1,34862,19211625,google-na-warszawskiej-pradze-campus-warsaw-wlasnie-zaczal.html>
25. <http://www.um.warszawa.pl/aktualnosci/centrum-kreatywno-ci-targowa-otwarte>
26. <http://firma.um.warszawa.pl/projekty/centrum-kreatywnosci-targowa-56/>
27. <http://infrastruktura.um.warszawa.pl/zielona-stolica-europy-2018>
28. Urząd m.st. Warszawy
29. <http://www.um.warszawa.pl/aktualnosci/wi-wis-y-2016-wywo-warszawy>
30. <http://www.theguardian.com/travel/2016/07/11/10-best-urban-beaches-city-riversides-europe-paris-berlin-london>
31. <http://www.um.warszawa.pl/aktualnosci/multimedialne-fontanny-po-raz-ostatni-w-tym-roku>
32. <http://parkfontann.pl>
33. Stołeczna Estrada
34. <http://warszawa.wyborcza.pl/warszawa/1,34862,19995063,multimedialny-park-fontann-w-warszawie-pokaz-z-syenkami-i.html>
35. <http://warszawa.wyborcza.pl/warszawa/1,34862,19936631,jean-michel-jarre-autorem-muzyki-do-pokazu-w-multimedialnym.html>
36. <https://nextbike.pl/miasta/warszawa-veturillo/aktualnosci-5/piec-lat-rowerowej-rewolucji-w-warszawie-z-nami-sezon-2016-rowerow-miejskich-veturillo/>
37. <http://www.um.warszawa.pl/aktualnosci/ilmunacja-czas-zacz>
38. <http://warszawa.onet.pl/swiateczna-ilmunacja-w-warszawie-zostanie-do-lutego/85vcy>
39. <http://tvnwarszawa.tvn24.pl/informacje,news,sen-o-zimowej-warszawie-rozbiysly-miliony-swiatelek-stolica-juz-czaruje,218847.html>
40. <http://www.polsatnews.pl/wiadomosci/2016-12-03/45-mln-swiatek-i-nowa-chinka-na-pl-zamkowym-jest-swiateczna-ilmunacja-w-warszawie/>
41. [http://warszawa.naszemiasto.pl/artukyl/ilm](http://warszawa.naszemiasto.pl/artukyl/ilmunacja-warszawa-2016-warszawa-wiemy-o-kto-re-zostanie,3937994,artgal,t,id,tm.html)

STOŁECZNE BIURO TURYSTYKI
pl. Defilad 1, 00-901 Warszawa
Pałac Kultury i Nauki, p. X
sekretariat@warsawtour.pl
www.warsawtour.pl